

IX.

V SONČNO POMLAD

PREDVELIKONOČNO
RAZMIŠLJANJE

DIALOG MED MARKSISTI
IN KATOLIČANI

PO NAŠI DEŽELI

OB DVAJSETLETNICI
ODPORA

LEVI KATOLICIZEM

KAM PO KONČANIH
VIŠJIH ŠOLAH

AZIJSKE LITANIJE

© DANAŠNJI MLADINI

SPENT — SVETOVNO
PRVENSTVO
V LJUBLJANI

GLEDALIŠČE

KNJIGE

PESMI IN PROZA

VSEBINA

Jože Peterlin: V sončno pomlad	41
Marinka Pertot: Vabilo, Nasprotje	42
Aleksij Markuža: Vstajenje na obzorju, Velikonočni slavospev Bogorodici, Pesem vstajenja	42
Stanko Janežič: Predvelikonočno razmišljanje	43
Maks Sah: Dialog	43
Beneškinov: Aurora Sturman	44
Zora Saksida: Tujci povsod	46
Lojze Skerl: Kaj pravite vi?	47
Janez Belej: Nekaj dni po Afriki	8
Saša Rudolf: Ob dvajsetletnici odpora	51
Egidij Košuta: Kam po končanih višjih šolah	52
K. V., Tokio: Azijske litanije	53
Marija: Dekle v krogu življenja	54
Živa Gruden: Nekaj o današnji mladini	55
Edi Košuta: Spent — svetovno prvenstvo	56
Ciril Zebot: Slovo od patra Prešerna	57
Lev Detela: Večdimenzionalna Murnova lirika	58
Politika	59
Knjige	60
Gledališče	60

Uredil

JOZE PETERLIN

Zunanja oprema

Sergej Pahor

Revijo izdaja uredniški odbor: Sergij Canciani, Stanko Janežič, Marij Maver, Franc Mlajč, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Sah, Lojze Skerl, Drago Štoka, Češčut Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:

Dr. Lojze Skerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Poduredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Franciška 20, tel. 29-477

Na platnici: (F.to M. Magajna)

»Pomlad v Steverjanu«

Trst, 16. marca 1965

Spoštovani gospod urednik!

V združenju januarski in februarški številki Mladike sem prebrala razne izjave slovenskih radijskih funkcionarjev. V zvezi z nekaterimi oddajami slovenske radijske postaje sem večkrat želela povedati svoje mnenje, a nisem vedela, na koga naj se obrnem oz. kam naj pišem. Ker pa sem ugotovila — in to posebno po omenjeni številki Mladike — da se ta revija precej zanima za naš Radio, se obrnem na Vas, gospod urednik, v upanju, da mi boste v Pismih nam in vam v zvezi s tem kaj pojasnili.

Tu mislim predvsem na urnike radijskih iger. Ne morem razumeti, kako so igre, ki so bile na sporedu v sobotah ob 15.30 prenesli na nedeljo ob isti uri. Ob nedeljah je pač redkokdo doma. Naši ljudje gredo v kino, na razne slovenske predstave, k svetemu blagoslovu ali pa na Kras, če je lepo vreme. V sobotah popoldan pa je večina ljudi doma; gospodinje so obložene s hišnimi deli in med tem tako rade poslušajo kako lepo igro. Ta sprememba mi je res nerazumljiva.

Prav tako je skrajno neprimeren četrtek. Mislim, da je — kot vsem slovenskim Tržičanom — tudi slovenskim radijskim funkcionarjem znano, da je ob četrtek ob 20. uri na Radiu Koper oz. Ljubljana na sporedu dolgoletni in zelo priljubljeni Četrtekov večer domačih pesmi in napevov, ki traja celo uro. Priznati morate, da tržaški Slovenci poslušajo tako Radio Trst A kot Radio Koper, odvisno je pač od sporedov; tega ne more nihče zanikati. Dobro vem, da se vsak slovenski poslušalec težko loči od domačih napevov, ki jih imamo tržaški Slovenci posebno radi. Prav tako je ljubitelju iger žal, če zamudi lepo igro, oz. dobršen del igre. Stevilne osebe, s katerimi sem o tem govorila, so mi zagotovile, da poslušajo Četrtekov večer do konca. To sem tudi sama ugotovila, ko sem se nekega četrta zvečer z avtomobilom vozila po Krasu: kakor hitro sem se ustavila, so mi zadonel iz hiš poskočni zvoki priljubljenih valčkov in polk. Nekoč so bile na sporedu radijske igre ob sredah in res je škoda, da so jih preložili na tako neprimeren čas.

Upam, da bodo slovenski radijski funkcionarji to upoštevali, Vam pa, gospod urednik, se za objavo že vnaprej zahvaljujem.

Zvesta bravka Ni. Ka.

Vaše pripombe smo sporočili na ravnateljstvo slovenskih radijskih sporedov. Pojanili so nam, da je seveda glede urnika oddaj težko vse zadovoljiti. Sobotne ponovitve so

prenesli na nedeljo prav zaradi številnih prošenj. Mnogi — tako so sporočili poslušavci — nimajo časa ob sobotah poslušati, ker delajo zdoma. V nedeljo pa so mnogi doma. Če so na vrtu, prenesejo radio na okno, če so v hiši, poslušajo tam.

Igre so ob četrtekih že več let. Uvrstili so jih bili na ta dan tedaj, ko so delali celotno razporeditev tedenskih radijskih sporedov. Najbrže se je težko ozirati na to, če ima druga radijska postaja isti čas kak zanimiv spored. Lahko se namreč zgodi, da bi kasneje, ko bi spremenili urnik, pričela kaka druga postaja ob istem času s kako privlačno oddajo.

Vsekakor, sporočili smo Vaše pripombe. Zahvaljujemo se zanje. Ravnateljstvo jih bo gotovo vzelo v pretes. A prav bi bilo, da bi se še drugi oglasili, da bi tako dobili čim širšo sliko želja, pripomb, kritik in pomislekov. Pišite še! Vedno bomo radi vse objavili.

LITERARNI VEČER

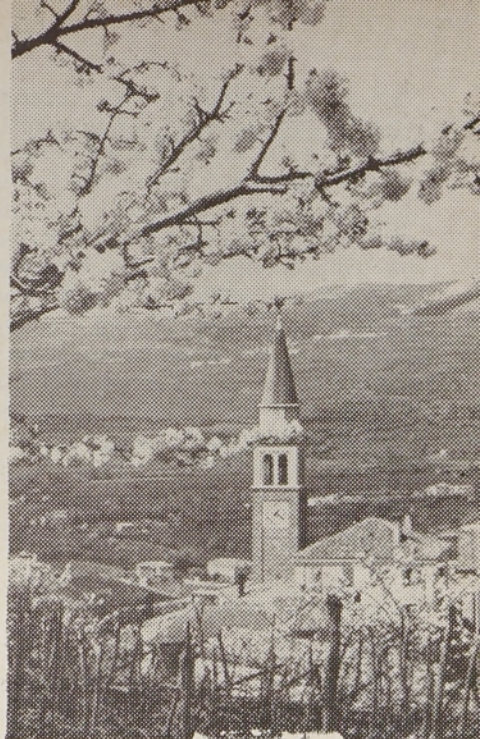
16. marca je bil v gledališki dvorani Kulturnega doma literarni večer slovenskih ustvarjalcev iz osrednje Slovenije: Edvarda Kocbeka, Mire Miheličeve, Kajetana Koviča in Lojzeta Krakarja. Od tržaških književnikov sta sodelovala Boris Pahor in Filibert Benedetič.

Med ljubljanskimi pisatelji je bil prihod pesnika Edvarda Kocbeka največjega pomena. V Trstu smo ga imeli priliko prvič poslušati. Po svojih pesniških izpovedih zadnjih let smo ga želeli slišati, čeprav nas je v tem nekoliko razočaral, da je bral prav iz svojega literarnega ustvarjanja zadnjih let malo. Pričakovali smo, da bo morda uvrstil v svoj izbor nekaj, česar še ni bilo objavljeno zaradi takih ali drugačnih ovir. Da je občinstvo to pričakovalo je lahko vsakdo opazil tudi po tem, da sta bili najbolj navdušeno prejeti zadnji dve pesmi: Lipicanci in Moje življenje.

Ne vemo, po kakšnem kriteriju so izbirali prireditelji pisatelje, ki so nastopili s Kocbekom. Vsekakor bi prej pričakovali ob njem kakega Jožeta Udoviča, Ceneta Vipotnika in še koga, čeprav smo z enako toplino sprejeli vse, ki so ta večer prispeli v Trst s Kocbekom.

Nastop gostov sta dopolnjevala domačina Boris Pahor in Filibert Benedetič. Problemsko sta bila gotovo domača pisatelja vse bolj v osrčju našega, posebej zamejskega problema. Zato je njun nastop ogrel občinstvo, ker je segla misel do srca, čeprav bi morda želeli večje formalne literarne dovršenosti posebej pri Benedetiču. jp.

V SONČNO POMLAD

Zdi se, da se je s svetlim soncem sprožil korak meščanov na obali in da so sence z njihovega obraza izginile. Hodim med živahno množico ljudi in iščem znane obraze. Več ko dve desetletji hodim vsako pomlad za morjem in presenečen sem, da vidim tako malo znancev.

A vse drugače je v barkovljanskem bregu, na vzpetini za Svetim Ivanom, na Opčinah, v Rocolu, na poti v Lonjer in Katinaro in še v okolici. Tam pozdravljam svoje rojake. Zdi se, da se še vedno ni nič spremenilo tisto, kar je zapisal zgodovinar o našem prihodu: »Morje je naše prednike vabilo, a niso šli do njega v nižino; ostali so na vzpetini, postavili tam svoje domove in od tam hodili do obale. Potem pa se spet vračali domov.«

In res so ti domovi, ki so jih postavili, vsi sončni in svetli. Okna in vrata so odprta na stežaj, da sonce prodira do zadnjih koticov. Gospodinje so pregrnile mize z vezenimi prti, možje so okopali vrtove in uredili brajde za hišo. Trte so obrezane in privezane, vrtnice lepo izpeljane do oken. Polkna so prebarvana in hiše diše po svežini.

Lepi so ti domovi. Imajo radio in televizor, hladilnik in sesavec za prah, pralni stroj in najrazličnejše kuhalnike...

A vendar se mi zdijo vsemu nekam osameli in turobni. Hodim od enega do drugega. Vsakega zunanjo podobo posebej občudujem. Toda, v njih je premalo življenja, premalo smeha, premalo živahnosti in vrišča. Zdaj šele čutim z vso dušo, da so to skoraj mrtvi domovi. Na teh lepih dvoriščih manjka otroškega smeha in joka, manjka otroškega brbljanja in nenehnega spraševanja, kako se imenuje ta cvet in kakšen bo sad in zakaj cvete mandelj že zdaj in zakaj ima jablana šele popke. V teh lepo umitih domovih in ob belo pregrnjenih mizah manjka otroških stopal, ki bodo vse pomazala, pa bodo mame vedno rade vse pomile in uredile, se bodo navidez jezile nad otroško nerodnostjo, a istočasno sproti odpuščale.

Hodim od doma do doma in vedno bolj me je strah teh mrtvih domov. Morda je pri eni hiši en otrok, dva skoraj nikjer, največ domov pa je brez otrok. Namesto njih se plazi mačka z usločenim hrbtom okrog gospodarja, ki pomiva avto, pri gospodinjini pa leži kužek in se greje. Le radio trga tišino.

Ne, to ni več podoba slovenskega doma. To ni več tisti dom, kot je bil nekoč. Naši očetje in matere so bili vse drugače zdravi in prirodni: imeli so sicer radi živali, a otrok je bil njihov največji zaklad in njihova največja sreča.

Ustavim se ob lepem dvorišču in gledam moža in ženo. Dom je že urejen, zdaj bosta sedla v avto in se odpeljala. Sama. Je v tem vsa sreča?

Potem bo dom sameval in čakal. In ko se bosta oba postarala, se bosta morda še peljala ven, ali pa se jima ne bo več ljubilo. Dom bo še vedno

lep, vrt še vedno okopan, rože še vedno pod oknom. Toda, komu bosta izročila domačijo, ki sta jo tako lepo uredila in tako skrbno čuvala? In koga bosta imela ko bosta onemogla in bosta posedala na klopi pred hišo in ju bo grelo prvo pomladansko sonce?

Sama bosta in tedaj bosta iskala morda daljnega sorodnika, ki bi hotel priti živeti k njima, da jima bo zatisnil trudne oči.

Odpor čutim do teh čistih pregrnjenih miz in pomitih tal in obdelanih vrtov brez mladega življenja. Dom je vse več kot stavba in brajda in naslanjač in avto. Dom je živo življenje družine.

Tako toplo greje sonce. Tako lepo se blešči nad morjem in zlati njegovo gladino! Vsepovsod klije življenje in stopa v pomlad z veliko vero in optimizmom. Z vso dušo prosim Boga, da bi vlil tudi v naše domove vero v življenje in ljubezen do življenja. Samo tedaj bodo naši domovi srečni in lepi, če bo v njih spet zaživelo življenje. Pomlad nam vliva toliko veselja do njega!

MARINKA PERTOT

VABILO

Prisedi popotnik,
prisedi na belo pečino;
in čul boš
pesem temnih valov,
čul boš
šepet morja,
vabeče klice v dalje,
čul boš
boleče klice tistih,
ki so zaupali
negibni gladini
in jih je odnesel vihar.

NASPROTJE

Po brinju
diši gmajna,
po opojni pomladi;
ti pa siliš
na sivi tlak,
med prerivanje gneče,
kjer si le številka.

ALEKSIJ MARKUŽA

Vstajenje na obzorju

Z Vzhoda,
od Kamčatke
do Sudetskih vrhov,
do Črnega morja do Soče
se sliši
pesem vstajenja
stotisočerih rodov.

V tvojem vstajenju,
Kristus, naš Bog,
je zmaga
slovanskih rodov.

Velikonočni slavospev

Bogorodici

(Prevedel Aleksij Markuža)

Angel je pozdravil
Milosti polno:
raduj se, čista Devica!

In spet je zaklical:
raduj se,
tvoj Sin je vstal
iz tridnevnega groba
in mrtve obudil:
ljudje, veselite se!

Svéti se, svéti se,
novi Jeruzalem,
kajti Gospodova slava
je nad tabo
zasijala.

Raduj se sedaj
in veseli se,
Sion.

Ti pa, brezmadežna
Bogorodica,
bodi češčena
ob vstajenju
tvojega Sina.

(Iz bizantinske liturgije)

Pesem vstajenja

Kristus je vstal od mrtvih,
s smrtjo premagal smrt,
in tem, ki so bili v grobéh,
življenje daroval.

(Iz bizantinske liturgije)

PREDVELIKONOČNO RAZMIŠLJANJE

Zadnje postne nedelje nas morajo kljub resnobi navdajati z notranjim veseljem, če smo postni čas začeli in nadaljevali z resno voljo, da se v tem predvelikonočnem času duhovno izčistimo in tesneje povežemo z našim Odrešenikom Kristusom.

On je tisti, ki nas priteguje v božjo hišo in tankaj napeljuje praznoto naše duše ter nas razveseljuje s tisto čudovito duhovno radostjo, ki je svet ne more dati.

Kristus, učlovečeni Bog, je enkrat za vselej odrešil vse človeštvo. Toda vsak posamezen človek to odrešenje na sebi doživlja, ga sprejema, z njim sodeluje ali ga odklanja, tiste usodne dni svojega zemeljskega popotovanja, ki mu jih je vsemodri Bog v svoji previdnosti in dobroti namenil. In take dneve odrešenja sedaj doživljamo mi.

Kristus je umrl in od smrti vstal, da bi mogel v nas zmagovito rasti do konca sveta.

Njegova velika noč ni zaključena, temveč še traja in mi jo na sebi doživljamo.

Ali dovolj zavestno? Ali z resničnim veseljem?

Vsaka nedelja je za nas velika noč.

Vsako nedeljo smo zbrani ob brezmadežni žrtvi Kristusa ne le, da bi se vglabljali v skrivnost golgotskega križa in velikega petka, temveč da bi obenem slavili čudež evharistične večerje in zmagoslavja velikonočnega jutra.

Zato je naše nedeljsko zborovanje molitev zahvale in pesem upanja.

Kristus je tukaj sredi med nami. Se se daruje za nas in nas vabi, da se mi darujemo z njim. Ves se poziva za nas. Kot pšenično zrno se predaje v naše duše kakor v rodovitno prst, da bi mogel v njih rasti in zoreti do vseobsežne zrelosti.

Kristusova rast v nas pa pomeni usihanje neurejene poželjivosti, poraz zapeljivega sveta okoli nas in ugonobitev satanstva. Kristusova rast v nas prinaša naši celotni duhovno-telesni osebnosti vse večjo svobodo. Ne tisto kričavo, zunanjo, navidezno, zlagano, temveč tiho, notranjo, resnično, polno duhovno svobodo, po kateri našo naravo najbolj žejajo vse dni življenja.

Ne le navadni kruh in ribe, Kristusovo Telo nas nasičuje in napaja nas njegova Kri. Vsakega, ki se ne odteguje sveti večerji in v napuhu ne odklanja oživljajočih Darov.

Eden in isti Kristus je v vseh nas. Eden in isti Kristus nas očiščuje, osvobaja, ožvlja, napolnjuje in povezuje.

Ali si ob njem in v njem še moremo biti tujci med seboj? Ali se še moremo sumničiti in sovražiti in zlohотно prepirati? Ali ob Kristusu in v Kristusu moremo drug drugemu ubijati dušo in telo?

In ali moremo brezdelno spati, če naš brat in sestra umirata od duhovne in telesne lakote?

Mnogo je še vprašanj, a odgovor mora biti eden:

Kristus, zame in za nas umrli in od smrti vstali Kristus, mora v meni rasti in mora preko mene rasti v mojih bratih in sestrah. Rasti mora v svobodi. Rasti mora v ljubezni. Rasti mora v vse bolj osveščeni duhovni zrelosti.

Kristusova velika noč mora biti to nedeljo, ta postni čas, vse naše zemeljsko popotovanje in vso večnost tudi moja in naša vseodrešujoča velika noč.

RAZGOVOR ALI DOGOVOR

Ko je pokojni papež Janez XXIII. izdal svoji pomembni okrožnici «MATI NI UCITELJICA» in pa «MIR NA ZEMLJI», ko je sklical vesoljni cerkveni zbor, obiskal rimske ječe in predmestja, sprejemal državnike, diplomate, zasebnike z vseh celin in isto pot še bolj na široko nadaljuje njegov naslednik Pavel VI., so se naenkrat dvignili z vseh strani zagovorniki in posredniki stikov, razgovorov in dogovorov med katoličani in marksisti. Papež Pavel VI. je šel dvakrat na dolgo pot na Bližnji in Srednji vzhod. Tam se je srečal in nagovoril vse, brez ozira na vero, jezik, raso in politični sistem. Grkom je vrnil relikvijo sv. Andreja, Turkom bojno zastavo z bitke pri Lepantu, moskovskemu patriarhu je podaril prstan svojega prednika Janeza XXIII. Sveta stolica je posredovala za svobodo kardinala Slipyja in Berana, stopila v stike z madžarsko in jugoslovansko vlado, da bi uredila cerkvene zadeve. Zato so se dvignili zagovorniki ne le sožitja, temveč tvornega sodelovanja med katoličani in marksisti.

SMEMO VERJETI?

Moremo in smemo verjeti v dobro voljo in pripravljenost marksistov? Preteklost in izkušnja nas učita, da ne. Dejstva govore proti. Pred zmago nad našimi režimi so komunisti vabili v skupne fronte, v skupno borbo in obljubljali popolno svobodo in sožitje vseh nazorov po vojni. Kaj pa je pokazal čas? Komunistična partija ni spoštovala sporazuma, ki ga je med vojno na svojo roko v Sloveniji sklenil viden predstavnik krščanskih socialistov in stopil v aktivno sodelovanje z OF. Ko pa je »zasijala« svoboda, KP ni spoštovala sklenjenega sporazuma in krščanski socialisti niso ničesar več pomenili. Če niso šli v partijo in se njej pokorili, so morali na slepi tir. Na javno politično življenje krščanski socialisti niso dobili vpliva, ne zato ker ne bi hoteli, temveč ker niso smeli, ker je to bil le monopol komunistov. In drugod? Na Češkem je takoj po vojni vladalo ravnotežje, ki se je polagoma s silo nagibalo v prid marksistov. Kdor se je zoperstavil, je moral s poti: zunanji minister Jan Masaryk skozi okno, nadškof Beran in več drugih škofov v konfinacijo. V konfinacijo je moral nadškof Beran, ki je moral še prej v nemško koncentracijsko taborišče, ker se je upiral nacističnemu nasilju in reševal druge pred nasiljem. Marksisti sploh radi pozabljajo na to, da so tudi katoličani trpeli po koncentracijskih taboriščih in padali v odporiškem gibanju.

Na Poljskem je episkopat sklenil modus vivendi in si izgovoril določene svoboščine, škofje pa so se obvezali, da na volitvah ne bodo na-

AURORA STURMAN

stopali proti vladi. Skofje so besedo držali, vlada pa ne, Kardinal Višinski mora neprestano protestirati, ker režim krati ne le verske, temveč tudi osnovne človekove pravice.

VABILO NA RAZGOVOR

Po cerkvenem zboru, okrožnici Mir na zemlji, Togliattijevi oporoki in Hruščevem padcu so se oglasili tudi sovjetski komunisti, ki dopuščajo možnost razgovora ali kot oni pravijo »sodelovanja« s »katoliško napredno strujo«. Toda iz vsega se vidi, da so marksisti zelo malo razumeli, kaj pomeni prenovitev Cerkve. Ko predlagajo razgovor, marksisti ne gredo dalje od ponujene roke ljudske fronte, edinosti delavskih sil, »edinosti vseh naprednih sil, ki ljubijo mir. In končni cilj? Poraz ideološkega nasprotnika številka ena: vere in katoliške Cerkve.

Priznati moramo, da živimo sredi sodobne verske krize in da obstoj te krize priznava tudi Cerkev, ki vidi odtujevanje ljudi ob Boga, da ljudje ne zaupajo več svojega zemeljskega življenja Odrašeniku z drugega sveta, temveč odrešenikom kot so udobje, tehnični dosežki, ki naj spravijo v dvom zapovedi in dogme. Toda odpovedali so ljudje, ne pa Cerkev, ki vedno uči in kaže na pravo pot. Ko so marksistične dežele vzele ljudem Boga, jim niso mogle dati niti zemljskih dobrin, ki so jim jih prej tako velikodušno obljubljali. Zato se sedaj zatekajo k mitom, utopijam in civilnim obredom, ki slone na navidezni profani svečanosti. Ko je padel kult osebnosti, ko so razkrili zločine komunističnih diktatorjev, ko se dvigajo tožitelji, da je komunizem imel taborišča smrti že pred nacizmom, komu naj še verjamemo? Kdor kaj preočitno kritizira, ga zadene usoda Hruščeva in Mihajlova.

Bila je ženska brez imena. Povedala mi je, kako se imenuje njen pes, kako se imenuje ona pa je nisem vprašal. Zanimala me je kot lep okrask, kot lep predmet. Sele na koncu sem zvedel, da ji je ime Zora. S stricem je prišla v našo družbo, da bi se naučila slovensko. Zora Šturman — kot sem potem zvedel —, hčerka ulednega trgovca v našem mestu, je bila vzgojena v nekem zavodu v Svici. Znala je zelo dobro nemško, italijansko in francosko. Prišla je v našo družbo, zato da bi se naučila slovenščine.

Ko sem jo prvič videl v baru »Stella« v G... ulici, kjer smo se znanci zbrali na opoldanski aperitiv, mi je nihče ni predstavil; ujel sem se v njene spogledljive oči in obvisel na njih. Tako sva začela kramljati, ne da bi vedela drug za drugega, kako je komu ime. Težke trepalnice so ji poskakovale pred velikimi temnimi očmi brez prestanka kakor dva neutrudna vihrava petelinčka. Trepalnice so bile težke in črne. In ker so bili njeni dolgi lasje rumeni, zlato rumeni, sta se trepalnici zares zdeli kakor dva črna divja petelinčka. Ko sem jo opazoval in presojal njene poteze, njene oči, lase in njen podolgovati obraz in precej velik šilast nos, sem pomislil, da navsezadnje mogoče ni bila niti lepa. Bila je zanimiva, bila je lep predmet, zanimiv okrask. Ženska, v kakršne se zaljubijo pesniki, sem pomislil, da vanje dahnejo dušo. Očarljiv francoski tip, ki se je rodil v naliivu nežnosti.

»Doma imam psa, kodrčka, ki je ves črn«, je rekla.

»Kako se imenuje?« sem jo vprašal tjavendan.

»Brandy.«

Zasmejal sem se. Ona je ostala resna in me začudeno pogledala. Potem sem rekel:

»Jaz sem tudi imel psa. Enajst let. Imenoval se je London. Pogmil je, ko sem bil pri vojakih.«

Govoril sem resno in skušal popraviti čuden vtis, ki sem ga naredil s svojim preglasnim smehom.

Zaplesala je na svojih tankih vitkih nogah in se obrnila. Mislim sem, da sva končala, a že se je zavrtela na eni nogi kakor okoli svoje osi in obstala pred menoj. Pred očmi sta ji poskakovala petelinčka. Tedaj je šel nekdo mimo naju in ko je bil že precej daleč v ozadju, se je obrnila, stopila korak od mene v stran in vprašala:

»Stric, je to tisti gospod, ki hodi v Devin na kopanje?«

Ozrl sem se za neznanim gospodom. Bil je doktor B. R. Poznal sem ga na videz. Ko je stric potrdil, da je to »tisti gospod«, sta

petelinčka vztrepetala in znova začela poskakovati. Sele zdaj sem opazil, kako je bila njena postava vitka, skoraj bolno vitka. Okoli pasu jo je prevezoval širok rdeč pas. Bil je iste barve kakor sandale. Imela je belo bluzo in temno krilo. Posebno bela bluza je dajala vsej njeni postavi nekaj otroškega in milega.

»Ste bili kdaj v Parizu?« me je vprašala.

Zdelo se mi je kot bi te besede sprožila iz zasede. Vikala me je. Pravzaprav, sem pomislil, se do zdaj nisva ne tikala ne vikala. Toda neka ost je bila v tem njenem vikanju in v tem vprašanju, da sem takoj odgovoril:

»Ne. In ti si bila?«

»Da, Bila sem...«, je začela pripovedovati počasi, izbrano.

Nisem je poslušal. Poslušal sem tisti svoj »ti« in tisti njen »vi«, ki sta zvenela v mojih možganih. Vesel sem bil naglice, s katero sem odgovoril. Zdelo se mi je skoraj nepremišljeno zdaj, čeprav sem se zavedal, da sem ji vrgel nalašč v obraz tisti »ti« zaradi doktorja B. R., ki je šel mimo naju, zaradi jezikov, ki jih je znala, in slovenščine, ki je ni znala, zaradi Pariza in zaradi vikanja. Sumil sem tudi, da Pariz in tisti »vi« nista bila slučajna. Prišla sta iz nje, ki je plesala pred menoj, kot prikrito in kljubovalno zafrkavanje.

Ko je končala, sva bila nekaj časa tiho; a ne za dolgo. Rekel sem:

»Če se hočeš naučiti slovenščine moraš v Ljubljano in ne v Pariz.«

»Bila sem v Ljubljani lani polti. V Zagrebu, Beogradu, Sarajevu...«

Ni me zanimalo. Gledal sem v tla. Gledal sem njene prste, ki so v najlonkah gledali skozi tanke jermene na sandalah. Nemirno so se premikali, krčili in stegovali kot bi naskrivaj poudarjali njene besede. Ko je spet končala, sem ji pogledal v obraz. Bila je lahno zardela zaradi vneme, s katero je pripovedovala.

»Vi niste bili nikoli v Sarajevu?«

»Nikoli,« sem se zlagal.

»Škoda.«

»Zakaj? Saj tudi v Kranju še nisem bil. In v Kopru, kjer imam prijatelja iz otroških let, tudi ne, čeprav je blizu.«

»Pravzaprav ste občudovanja vredni, da vzdržite v tej majhnosti. Potujete zelo malo.«

»Bolj malo.«

Stegnila je dolgo koščeno roko do pulta in dvignila kozarec z aperitivom: »Cin cin!«

»Na zdravje!« sem odvrnil.

Ponesla je kozarec k ustom kot bi držala med prsti živega metuljčka, se ga komaj dotaknila z rožnimi ustnicami in zopet položila na pult. Nekaj živalskega, mačjega je bilo v teh njenih kretnjah. Spomnil sem se mačke, ki pride vsak dan na moje okno in ukrivi hrbet, ko se dotaknem šipe.

»Moj oče želi, da bi se naučila slovensko, zato zahajam s stricem v to družbo.«

»Mislite, da vam bo slovenščina kaj koristila?« sem jo nena doma začel vikati.

»Dvomim. Toda oče želi tako.«

Spet je šel mimo naju doktor B. R. Izginil je skozi vrata na ulico. Stric jo je poklical. Poslovala sva se. Povedal sem ji svoje ime. Ona pa je odgovorila: »Aurora.«

»Samo Aurora?«

»Za vas samo Aurora,« se je nasmehnila.

»Zora torej,« sem rekel in se nasmehnil.

Potem sem tudi sam odšel in izginil v množici v G... ulici.

Lepa spogledljivka z zapeljivimi očmi, so mi potem povedali, je bila hčerka edinka uglednega trgovca Josipa Sturmana: Aurora Sturman.

SOVJETI O RAZGOVORU

Sovjetski časnikar Mčedlov je kar odkrito, hoté ali po nerodnosti, o dialogu med komunisti in katoličani zapisal:

»Sijajen dokaz možnosti in nujnosti skupnega dela med ateisti in verniki, ne le za uničenje sovražnikov miru, ljudske svobode, temveč tudi za gradnjo nove družbe, praktično nudi ZSSR in druge socialistične države... V ZSSR je bila prvič v zgodovini uresničena resnična svoboda vest... Bratske komunistične stranke, ki delujejo v kapitalističnih deželah iztezajo roko vsem vernim čelavcem z vabilom, da bi skupno branili mir, napredek, osnovne koristi mase, da bi skupaj nastopali proti protiljudski politiki monopolov in fašistični grožnji...«

Dobro pa vemo, kakšna je pristna svoboda vesti v ZSSR: zaprte cerkve, škofje in duhovniki po ječah in prisilnem delu, verni učitelji in uradniki pregnani z njihovih mest, starši, ki krste svoje otroke izgube pravico do njih.

IN KAJ PRAVI CERKEV

Cerkev ne bo zaradi taktike spreminjala svojega nauka, da bi ublažila nesoglasja med ideologijami. Dasi si Cerkev prizadeva, da bi se ljudem čimbolj približala, ne bo pa spreminjala zaklada resnice, ki ji ga je zaupal njen Ustanovitelj.

Zato Cerkev ni spremenila svoje sodbe o komunizmu. Kar pa zadeva dialog s komunisti pa je Pavel VI. v okrožnici »Ecclesiam Suam« jasno povedal: »V takih pogojih je možnost dialoga mnogo težja, dasi nimamo prav nobenega ekskluzivnega predsodka do oseb, ki izpovedujejo te sisteme in pripadajo k njihovim režimom. Kdor ljubi resnico, z njim je razgovor vedno mogoč. Toda ovire moralnega značaja zelo povečujejo težave, ker ni zadostne svobode v sodbah in ukrepih in zaradi dialektične zlorabe besedi, ki ne služijo izražanju objektivne resnice, temveč služijo v naprej določene utilitarne svrhe...«

Dialog ne sme biti past, ne sme zahtevati od katoličanov odstopa od njihovih načel. Eдино delavskih sil se ne sme spremeniti v sužnost idejam, metodam in organizacijam, ki so v popolnem nasprotju s tem, kar je katoličanom najdražje: vera, svoboda in krščansko pojmovanje družbe. Katoličani moramo ostati trdno zasidrani v Kristusov nauk, vendar pa biti lojalni in spoštoljivi do svojega bližnjega.

POGOJI ZA DIALOG

Univ. prof. Milan Komar objavlja v daljši razpravi o dialogu naslednje pogoje:

1) Vsak resničen dialog predpostavlja neko osnovno teoretično držo. Kdor išče resnico, se mora pod-

(Dalje na 3. strani platnic)

TUJCI POVSOD

(19. NADALJEVANJE)

Z bratom ob sebi ji je bila moževa ljubosumnost, njen največji križ, nekaj bežnega, nekakšna gumijasta žoga, ki jo je lahko odbijala po mili volji. Pred Pepetom je ni bodel s sumničanjem, ali pa tako zakrito, da svak ni razumel, brez prič je pa še vedno rad izbruhnil. Ob takih prilikah se je obnašala, kot jo je pičilo: včasih je molčala, včasih odgovarjala. Dobro je vedela, kdaj bi morala molčati, da bi ga še bolj ne razdražila, in po takem merilu se je tudi ravnala, a čisto muhasto; če je bila nataknjena, mu je odgovarjala, ko bi morala molčati, in obratno. V takih slučajih je bilo njeno geslo: »Ti mučiš mene, jaz bom pa tebe.« Še vedno ni namreč odkrila, kaj je moževa ljubosumnost: ali njegovo resnično prepričanje ali le sredstvo, s katerim ji hoče greniti življenje. Ko je bila zaradi bratove navzočnosti takole na varnem, se je zdelo vse skupaj kot nekakšna opereta: Franc je igral na odru, Anica mu je nagajala za kulisami, Pepe je predstavljal kritika, stranke in bližnji sosedje pa občinstvo. Izpostavljen tolikerim radovednežem se Obrobek ni smel spozabiti in se jeziti nad motivcem za kulisami, ne da bi trpel njegov ugled. V takih okoliščinah je mogla Anica res zlahka jemati življenje, kar je bila že itak bistvena poteza njenega značaja. Niti ni znala gledati življenje v celoti, pač pa le v drobcih in s samo seboj v središču, zato je v vsem pretiravala: v dobrem in v slabem.

Ob Kranjčevi gospe je stala zdaj v takem razpoloženju, ko ji je sijalo sonce na vse: na hišo in vrt, nanjo, na moža in otroka ter na ves svet okoli nje. Že nekaj dni ni bilo nevihte na zakonskem nebu in njena zunanost je spet zacvetela.

»Dobro jutro!«

Izza hišnega vogala se je vrnil iz mesta Juvan, Matijčetov krstni boter. Pri zaklenjenih stanovanj-

skih vratih ga je že dalj časa čakala njegova hčerka Ančica; čim ga je zagledala, je s peščicami potolkla po šipi in ga začela glasno klicati. Šel ji je odklepat in ji stisnil v roko papirnato vrečko zamaškov, preprostih bonbonov iz moke in sladkorja. V bledih punčkinih ličkih se je vžgalo sonce veselja; stekla je do jablaninega štora ob mlaki, previdno dvignila krilce in sedla; v zlate laske se ji je zapletala rahla sapa in se igrala s sončnimi odbleski, drobceni, že malce piškavi zobčki pa so hrustali trde cukrčke. Sinjim, nemirnim očem ni ušel noben gib skupinice pod orehom, čeprav je mala živela le bonbonom, ki jih je vse jutro čakala v zaklenjenem domu. Njen oče se je medtem spet približal Kranjčevi in gospodinji, uščipnil je fantiča v lička in se mimogrede ozrl po nebu:

»Tako vreme je zanj in za nas; da bi bila le še velika noč taka!«

»O,« se je zasmejala Anica, »takrat bo že vse zeleno, ne samo berivka. Pri nas so še zdaj vse brajde v cvetju, breskve in marelice so pa še zdavnaj odvele.«

»Pri nas pa pravimo: „Zelen božič, bela velika noč“, ali ne gospa?« se je obrnil Juvan k sostranki.

»To se pravi, da ima gospa Obrobek prav in bodo velikonočni prazniki zeleni. Zadnji božič je bil ves zasnežen in leden, da nas je še ob štedilniku zeblo.«

»Seveda, če ni bilo zakurjeno,« ji je oponesel mladi mož in zvito pogledal gospodinjo, če ji je bila šala všeč. Anica se je zasmejala, a tudi Kranjčeva se ni užalila, čeprav je zavrnila:

»Bilo, bilo, pa še kako! Kar v drvarnico poglejte, kaj mi je ostalo!« Prevezala si je predpasnik in dodala: »Naj grem, samo se ne bo opralo.«

Matijček je z ročicami silil za njo, ko se je vračala h koritu, Obrobkovka pa se je nehoté ozrla po možu, tako se je že zasidrala previdnost v njeno podzavest. Franc je hitel kopati, ne da bi se oziral, a Anica je dobro razločila, kako je že civakrat zakašljaj, odkar se je pridružil Juvan. Rada bi šla po svojem, a ni vedela, kako naj bi se opravičila, da bi otrokovega botra ne žalila; pa jo je sam rešil iz zagate.

»Ali bi mi lahko posodili Slovenca, gospa Anica?«

Udarci Francetove lopate in Pepetovega krampa so se mešali s krepkim zamahovanjem perila Kranjčeve gospe ob perilnik, se križali s pesmijo kladiv, sekir in klicev zidarjev in tesačev na stavbi ob koncu vrta, a Obrobek je kljub hrupu razločno slišal Juvanovo prošnjo. Imel je izvrsten posluš, ki mu je dobro služil že med vojno v Trstu,

Maksim Gaspari: K žegnu neso

ko so zlikovci radi izkoriščali nevarni čas za svoje hudodelstvo. Sveže se je spominjal večera, skoraj trde noči, ko je s svojim izrednim sluhom rešil nekega judovskega zlatarja srečanja z dvema rokovnjačema. Bilo je kmalu po poroki, prve dni marca; mraz je bil izredno strupen; zima se je šele h koncu spomnila svojih lastnosti in se skušala znesti nad Tržaškim zalivom in njegovim zaledjem. Zrak je bil rezek, burja kot skrbno nabrušeno rezilo; po izsušenih cestah je za prahom začela grebsti že pesek, snemala oknice z razmajanih tečajev in žvižgala, da si se nehote oziral, kdo te kliče. Franc je uradno koračil po Istrski cesti; hiša se je še tesneje tiščala hiše kot sicer, ob odpiranju vrat se je iz krčem in kavaren zaganjal za gosti dimast oblak in se v burji hitro razpršil. Sit mraza in vetra in še bolj trapaste službe v takem vražjem vremenu in željan kozarca zavretega vina, jo je mahnil na stranpot, kjer bi ga ob tistem času sploh ne smelo biti, a kjer je poznal varen kotiček. Še preden ga je dosegel, se je z vrha ulice burja zagnala vanj kot podivjana zver. Z levico si je tiščal policijsko kapo z lakastim ščitom, z desnico pa navzgor privihnjen ovratnik. Naenkrat se mu je zazdelo, da je zaškrtal les. Ozrl se je navzgor po hišah na desni in levi strani ulice, a vsa okna so bila tesno zaprta kot speče oči. Po kratkem presledku se je škrtanje ponovilo in sledil mu je tako tih šepet, da je zdvomil, ga je li slišal z ušesi ali v domišljiji. Ustavil se je in napeto prisluhnil, a šelestel je le papir, ki ga je vlačil veter tik pod pločnikom. Vest mu le ni dala miru; počasi se je zasukal in pogledal še poslopje za seboj. Vrata so bila rahlo odprta. Stopil je nazaj in hotel skozi, ne da bi vrata širše odprla, a da je uspel, je moral stanjšati telo: pritegnil je trebuh in se res potisnil skozi režo. Tik za zidom je obstal. Zdrave oči so se brž privadile temi in v senci dolgega balkona, za stopniščno steno, je razločil senco dveh postav. Na desni strani malega dvorišča je bilo videti pod zaprtimi vrati ozko črto svetlobe. Skoraj se je sramoval svoje pretirane vestnosti, v kateri je iskal nevarnost, kjer je ni bilo, in hotel oditi, ko so se vrata odprla in se je senca obeh postav naglo premaknila. V trenutku je vse razumel. Skozi vrata je stopil Jud, ki je imel prodajalno na cesti in jo zaklepal z notranje strani, kjer je imel tudi tesno delavnico za razna zlatarska opravila in popraviljanje ur. Nepridiprava sta morala poznati njegov urnik in navade, pa sta ga počakala. Imela sta smolo. Čim ju je Franc zagledal, je bil v skoku pri njiju, nastavil pištolo, zaklical: »Stoj!« in s piščalko opozoril drugo cestno stražo. Trgovec je bil medtem zginil spet v delavnico in se zaklenil, možaka pa sta jo v zmedi ucvrla po stopnišču navzgor. Na balkonu so se začela odpirati vrata in svetloba ju je spet prignala v pritličje, kjer sta že stala ob Francu še dva stražnika. Zlikovca so odvedli na stražnico, kjer so našli pri njiju dva dolga kuhinjska noža. Morala sta v zapor, v poročilu višjim oblastem pa je policijski nadzornik sebi naprtal junaško in nevarno dejanje ter žel častno in denarno nagrado, česar mu ni mladi policaj dolgo odpustil.

(Dalje)

kaj pravite vi?

ODGOVARJA LOJZE ŠKERL

„LEVI KATOLICIZEM“

Ali mi morete razložiti, zakaj se naši duhovniki (omejimo se namreč na Tržaško in Goriško) tako skrbno branijo vsakega resničnega napredka v katolicizmu? Zakaj se bojijo izraza »levi katolicizem« kot hudič križa? Menim, da bi se morala cerkev veseliti vsake priložnosti, ki ji da možnost, da omili svojo zgodovino, ki je bila pred stoletji včasih naravnost nesramna. Resnično krščanski človek se mora vsakega napredka samo veseliti; sedaj niso več časi, da bi se krščanski ljudje tako slepo pokorili cerkvi in njenim zapovedim, pa naj bodo te še tako naivne, kot so se morali nekoč. Tako se morajo svojim voditeljem sedaj pokoriti samo še komunisti. Zakaj pa bi katoličan ne smel postati malo bolj demokratičen, če komunist tega ne sme? Zakaj bi torej katoličan ne smel imeti svojega kakršnegakoli političnega prepričanja? Ali res mislite, da mora katoličan biti samo katoličan in izključiti v sebi vsako idejo, ki nima s cerkvijo nobene zveze (oziroma le takšno, da ta ideja vero izključuje, kar pa pravega katoličana ne sme motiti!).

Dovolj žalostno je že to, da se cerkev poniža do politike, ona, ki bi morala biti vzvišena nad vsem, ignorirati politiko in moliti za tiste, ki so v zmoti in na njihove napade odgovoriti z molkom — najboljšim sredstvom — ne pa s še bolj surovim napadom. (Ponavljam, da tu mislim predvsem na slovenski tržaški tisk). Mislim, da bi se morala cerkev razveseliti vsakega krščanskega socialista, ker tega ne bodo zavedle komunistične trditve, da »ni Boga« itd.

Zelo rad bi, da bi mi na to pismo v Vaši rubriki odgovorili. Ali če mi odgovorite, prosim Vas, povejte mi, ali je vsaj malo verjetno, da bo kdaj cerkev prišla do tega, da bo sebe imela za popolnoma samostojno, od vsake politične ideje neodvisno enoto? Ali bo svojim pripadnikom prepustila v političnih idejah popolno svobodo in jih ne zaradi tega smatrala za heretike?

Slovenski srednješolec (brez podpisa)

Za odgovor ne bi zadostovala cela številka Mladike. Nekaj bom povedal v tej številki, kaj drugega pozneje.

Za danes torej to:

1. Tvoje pismo razodeva precej zmot in obsega napade na Cerkev; zato bi moral po tvojem nasvetu pravzaprav molčati in zate moliti.

2. Vzemí v roke veroučno knjigo in poglej, kaj je Cerkev, kdo so heretiki, ali so cerkvene zapovedi res naivne (tudi božje?), kakšna je razlika med Cerkvijo (z veliko začetnico) in cerkvijo (z malo začetnico), kako je mogoče cerkveno zgodovino omiliti itd.

3. Prosi svojega kateheta, naj vam v šoli temeljito razloži enciklike Janeza XXIII. in Pavla VI. ter koncilski Konstituciji o Cerkvi in o liturgiji. Boš videl, kdo se boji napredka: ali Cerkev ali nekateri tržaški srednješolci, ki bi bili radi »levičarji« in se tako pod krinko »levega katolicizma« izognili aktivnemu krščanskemu življenju (tudi velikonočnemu obhajilu).

4. Koliko duhovnikov pravzaprav poznaš? Ali sem tudi jaz med tistimi, ki se tako skrbno branijo resničnega napredka v katolicizmu? Iz česa sklepaš? V čem bi bil ta napredek?

5. Katolicizem je samo eden. Katoličani so pa dobri ali slabi (boljši ali slabši). Dober katoličan je tisti, ki se varuje greha, živi torej v milosti, in si prizadeva, da napreduje v krepostnem življenju z opravljanjem dobrih del. Ali si tudi ti med temi?

KAKO JE Z MAŠO

Slišala sem, da se sedaj maša deli na dva dela. Kako je s to zadevo? Velja vedno ista obveznost za nedeljsko mašo?

N. Kr.

V maši po novem obredu imamo dva dela: bogoslužje božje besede in evharistično bogoslužje (od darovanja naprej). Obveznost je vedno ista in oba dela sta važna. Na žalost so nekateri navajeni, da omalovažujejo prvi del svete maše in pridejo šele po pridigi, češ saj sem tudi tako spolnil svojo dolžnost. To ni prav. Slovenski jezik nam je bil dan v bogoslužju prav z namenom, da bi bolje spoznali, razumeli in dojeli božjo besedo in nanjo odgovorili z razumom, voljo in srcem.

FANT IN VERA

Zakaj fantje tako omalovažujejo vero ali jo celo zaničujejo?

Dekle

Za večino naših fantov lahko rečemo: ker je ne poznajo ali ker so si o veri ustvarili napačen pojmovanje. Morda celo, ker se sramujejo otroškega pojmovanja vere in verskih obveznosti. Cesar ne poznam, ne morem ceniti, še manj se tega okleniti.

Kakšno je zadržanje deklet? Ali ste fantom res v oporo v borbi za vero in za rast v dobrem? Ali ni dekle včasih krivo, da fant zgubi vsako spoštovanje ne samo do sramežljivosti in čistosti, ampak celo do vere?

KRŠČANSKI SOCIALIZEM

Kaj sodite o debatah o krščanskem socializmu?

Prijatelj

Iz pisma slovenskega srednješolca o »levem katolicizmu« je razvidno, da je taka razprava potrebna. Verjetno so prav članki v Katoliškem glasu pripravili srednješolca (ali njegove pobudnike), da je prosil za pojasnilo.

Razprava naj pravilno osvetli »krščanski socializem«: kaj je, kako ga danes pojmujejo, od kod prihaja in kaj se za njim skriva, kdo ga ponuja in kakšno nevarnost predstavlja v našem sedanjem kulturnem in političnem življenju in udejstvovanju.

Pravijo, da je zgodovina mati življenja; a zgodovinski dogodki in morebitne zmote, ki so jih povzročile, le s težavo prepričajo človeka, da ne zabrede v iste zmote. (Takrat »smo imeli prav«, torej tudi danes).

Naj bo torej res trezna in sodobna debata, a ne samo ubujanje spominov na dogodke, za katere imamo tu pri nas včasih le premalo čuta in razumevanja.

NEKAJ DNI PO AFRIKI

(8. NADALJEVANJE)

Nadškof maserueški pa je v svoji pridigi, katere angleški prevod sem imel pred sabo, poveljeval božjo Previdnost, ki je tako čudovito vodila misijonsko delo v deželi. Naj navedem nekaj njegovih misli.

Ko bi bili Zulujci sprejeli nauk škofa Al'arda in očeta Gérarda, bi ta dva prav gotovo nikoli ne mislila na Basuto!and. Odlična misijonarja bi bila ostala vse življenje med Zulujci in Basutci bi ostali ali pogani ali pa bi se bili oklenili protestantskega nauka. Božja Previdnost je posegla vmes in pripeljala v deželo, čeprav po težkih preizkušnjah prva dva katoliška misijonarja, ki sta pripravila pot še številnejšim misijonarjem.

Drugi sin poglavarja Lerotholija, Griffiths, se je skoraj čudežno spreobrnil. Odpovedal se je namreč pijači in tudi čarovnik ni imel več dostopa v njegovo hišo. Vendar je ostala še najtežja ovira za krst: mnogoženstvo. Poglavar je odslovil vse žene razen prve, ki naj bi po prejemu svetega krsta ostala njegova edina prava žena. Ni pa se mu dalo ločiti od najmlajše družice, katero je iskreno ljubil in obstajala je resnična nevarnost, da bi prav zaradi najmlajše ljubezni šlo po vodi spreobrnjenje. Pa je prišla na pomoč božja Previdnost.

Prva in zakonita žena, ki je bila že katoličanka, je videla v kakih težavah je mož zaradi najmlajše, in da mu preti nevarnost, da bo zaradi nje ostal pogan. Močila je, da bi umrla. In res se je to zgodilo.

Božja previdnost pa je imela z Griffith-om še bolj vzvišene namene, kajti ta je po smrti svojega, krščanski veri nič kaj naklonjenega brata, postal glavni poglavar dežele. Zgled vladarja je potem pritegnil veliko število podanikov. Množica vernikov je tako hitro naraščala, da francoski misijonarji, oblati Brezmadežne, niso bili kos obilni žetvi. Niti za poučevanje in za pripravljajenje na krst novih spreobrnjenecv ni bilo dovolj moči.

V odločilnem trenutku je zopet Bog priskočil na pomoč Basutcem.

V Kanadi je takrat zelo uspešno deloval duhovnik Villeneuve, pozneje nadškof in kardinal. Kot bogoslovni profesor je rad govoril svojim slušateljem o lepoti misijonskega poklica. Goreči duhovnik je spodbujal svoje slušatelje, naj piše-

jo misijonarjem, kajti le z dopisovanjem bodo imeli priliko spoznati vse velike težave, ki jih morajo oznanjevalci evangelija premagati, in mogoče bodo na ta način prišli celo do misijonskega poklica.

Bogoslovec Lachance se je prvi ojunčil in pisal dolgo pismo nekemu misijonarju, ki je deloval v Natalu. Ko po nekaj mesecih ni bilo nobenega odgovora iz Natala, je Lachance zopet prijel za pero in pisal misijonarju, ki je deloval na postaji sv. Monike v Basutolandu. Tam je takrat misijonaril oče Thommerl; v svojem odgovoru je med drugim zapisal: »Tu pri nas v Basutolandu je zelo veliko dela. Ako vas bodo po posvečenju predstojniki določili za Basutoland, se nikar ne branite, saj boste tu našli za žetev res dozorelo njivo.«

Pismo očeta Thommerla je bilo potem objavljeno v kanadskem časopisu »Le Droit« in Kanada se je začela živo zanimati za basutske misijone.

Teta bogoslovca Lachance je takoj začela zbirati in pošiljati v Basutoland vse, kar je pač moglo koristiti misijonarjem. Kmalu so tudi sinovi in hčere Kanade odšli v daljni misijon. Leta 1923. sta prva dva kanadska misijonarja dospela v Basutoland in naslednje leto se jima je pridružil že omenjeni oče Lachance. Leta 1930. je vrhovni predstojnik oblatov Brezmadežne zaupal basutske misijone kanadskim članom svoje družbe. Danes je v vsej deželi 153 duhovnikov in od teh je 100 Kanadčanov, kakor tudi več sto sester različnih redovnih družb.

Pontifikalna sv. maša je nekako zaključila slovesnosti. Vendar se domačini po svetem opravilu še nikakor niso mogli odločiti za pot domov. Kar ostali so še na trgu in v skupinah prepevali domače pesmi. Kjerkoli so se mogli približati kate-remu izmed škofov, so ponižno poklekneli in prosili za blagoslov. Bolj potrpežljivi nadpastirji so kar naprej blagoslavljali staro in mlado.

Šele proti eni popoldne se je trg izpraznil. Lepo število mož in fantov je zajezdilo urne konjičke, ki so cela dva dni počivali na skopih pašnikih okrog mesta. Drugi so napolnili avtobuse; za vse seveda ni bilo prostora, zato so jo mnogi peš mahnili proti domu. Dosti romarjev je pa ostalo še čez noč v Maseru in šele naslednji dan so odpotovali z avtobusi, ki so se vrnili s prve poti. Ko sem se v ponedeljek že pozno popoldne vračal v Maseru, sem še vedno srečaval posamezne skupine, ki so se z avtobusi ali pa peš vračale domov. Na obrazih sem bral pravo zadovoljstvo in veselje.

Ob enih popoldne je bilo preprosto kosilo v dvorani katoliškega doma; povabljeni so bili poleg škofov in gostov tudi vsi duhovniki in redovnice, ki so se udeležili slavnosti. Duhovnik, ki je imel v rokah vso organizacijo, se mi je približal in me prosil naj bi spregovoril par besed v imenu rimske kongregacije »de Propaganda Fide«, katero sem nekako predstavljal. Vesel sem bil povabila.

Sledilo je še nekaj govorov. Največjo pozornost je zbudil domači nadškof, ko se je v imenu

vseh zahvalil misijonarju, ki je vse tako lepo organiziral; svojo nalogo je prav odlično rešil. Nadškof mu je pred vsemi ukazal, da si mora vzeti nekaj tednov počitnic. Ze prihodnjo sredo je odpotoval v Durban in potem v Zululand. Ker sem imel tudi sam namen, po obisku v Basutolandu, odpotovati v Natal in potem naprej proti jugu, sva s patrom napravila več kot 700 km dolgo pot skupaj. Razdaljo, za katero je pred sto leti volovska vprega brata Bernarda potrebovala skoraj dva meseca, smo napravili z avtom v dobrih sedmih urah.

OBISK ŠKOFIJE LERIBE

Komaj so se po kosilu začeli gostje razhajati, sem tudi sam kar hitro zapustil dvorano in se napotil na stanovanje. Urica počitka bi se bila prilegla, toda med poslavljanjem smo si imeli še vedno kaj novega povedati.

V kovček sem zložil nekaj najpotrebnejših stvari za na pot po ne ravno obsežni škofiji Leribe, kamor me je povabil škof Ignacij Phakoe.

Sedež leribske škofije je na zelo obsežni misijonski postaji Sv. Monika.

Leta 1875. se je oče Gérard na predlog svojega nadpastirja odločil za misijonsko delo na severnem delu dežele. Dobri misijonar se je s prav težkim srcem ločil od misijona Matere Božje, kjer je oznanjevanje božje besede prineslo že prve sardove in kjer so bile že premagane tudi prve stvarne težave.

Začeti novo misijonsko postajo je vedno združeno s težavami, posebno ker običajno manjkajo denarna sredstva. Oče Gérard pa je bil mož pokorščine in velikega zaupanja v božjo Previdnost.

Na ozemlju današnje škofije Leribe je ob prihodu očeta Gérarda vladal poglavar Molapo, bravec že znana oseba, saj sta se pri njem oče Gérard in škof Allard ob prihodu v Basutoland najprej ustavila.

Vendar srečanje s katoliškimi misijonarji in njihov nauk nista kaj ugodno vplivala na privatno življenje Molapa, saj je ta ob času drugega obiska naših misijonarjev imel čez 50 žena in tudi drugače je živel precej razkošno. (Dalje)

A. Černigoj: Križanje

DRAMSKA SKUPINA „MIRKO FILEJ“

Poročali smo že o prvi uprizoritvi *Strička Vanje* v Gorici. Po daljšem času od prve uprizoritve je dramska skupina gostovala zdaj v Bazovici in prav tako kot v Gorici navdušila gledavce s svojo resno in temeljito igro. Na bazoviškem odru je tako znova zaživel *Striček Vanja* in segel do slehernega srca.

ŠTEVERJAN

Čim bolj se bliža 1. maj, toliko bolj pogosto mislimo na Števerjan, saj smo tam doživeli že tolikokrat na ta delavski praznik lepe ure ob kulturnem programu in v veseli družbi z vedno nasmejanimi in ljubeznivimi števerjanskimi fanti in dekletki. Ko smo jih pred kratkim obiskali, smo občudovali njihov pogum, s katerim tako resno delajo na to, da bi imeli čimprej svoj prosvetni dom. Z njimi se veselimo tistega dneva, ko bo dvorana gotova.

V zadnjem času je imelo SKPD več zelo uspešnih kulturnih večerov. Vsaj kratko mora Mladika poročati o njih.

V soboto 23. II. je imelo društvo na sporedu film o nastanku in grozodejstvih nacizma.

V nedeljo 29. II. je tudi števerjansko društvo nastopilo na pustnem tekmovanju v Gorici.

Na pustni torek so imeli mladi člani društva pustovanje v dvorani na Križišču.

4.III. je predaval dr. Avgust Sfiligoj o težavah slovenske manjšine od fašističnih časov pa vse v novejši čas.

V nedeljo 7. marca pa so gostovali na povabilo števerjanskega SKPD Korošci. Oder Mladje je odigral Molièrovo komedijo *Scapinove zvižace*. Kakor so že prej navdušili ti mladi igravci Tržačane, tako so tudi zdaj prinesli na Goriško spontanega smeha ob skrbni in dobro naštudirani igri.

Števerjanskemu delavnemu društvu, vsem števerjanskim dekletom in fantom, ki bogatijo in plemenitijo svojo osebnost ob prosvetnih prireditvah, izrekamo vse priznanje in jim želimo novih uspehov. jp.

NABREŽINA

Ze dalj časa je vladala v devinsko-nabrežinski občini pogubna kulturna zapuščenost. Tega smo se mladi posebno neprijetno zavedali ob pogledu na novo kulturno središče v Trstu. Tedaj se je v nas ukoreninilo prepričanje, da moramo tudi v naši občini, čeprav pre-

prosto in negotovo, razgibati kulturno mrtvilo. Na poti v šolo in nazaj smo se dijaki iz Nabrežine in Sosljana pogovarjali o tem in se odločili, naj bo naš prvi korak posvečen Prešernovi proslavi. Obnovili smo društvo *Igo Gruden*, ki mora imeti izključno kulturno poslanstvo in tako smo prišli do dvorane. Po nekaj vajah smo 11. februarja z uspehom pripravili mnogoštevilnemu občinstvu **PREŠERNOVO PROSLAVO**. Na sporedu je bil govor Aleksandra Rojca o pesnikovem življenju in delu. Vmes so bile recitacije pesmi. Nato je dramska skupina pripravila recital »Nagelj s pesnikovega groba«. Za konec je zapel otroški zbor »Kraški slavček« pod vodstvom prof. Ambrozeta nekaj narodnih pesmi.

Tako smo s Prešernovo proslavo, ki je bila izredno toplo sprejeta, začeli delo, ki pa se ne bo moglo takoj razviti, kakor bi bilo potrebno, ker imamo nekateri na koncu šolskega leta izpite. Upamo pa, da bosta naša dobra volja in trden sklep trajala tudi v bodoče.

Nato je vljudno sprejel naše povabilo g. Mario Magajna in nam je z lepimi diapozitivi in prijetnim pojasnjevanjem prikazal lepote Španije.

18. marca pa smo na 61. obletnico rojstva Srečka Kosovela pripravili **KOSOVELOV VEČER**. Govoril je mladi tržaški pesnik Filibert Benedetič, ki se je v govoru cmelil bolj na razlago poslanstva Kosovela kot primorskega pesnika. Na koncu nam je tudi prebral svojo pesem, posvečeno tomajskemu pesniku. Med govorom so bile recitacije Kosovelovih pesmi. Spored je zaključilo odlično izvajanje mešanega pevskega zbora Gallus iz Trsta, ki je zapel nekaj uglasbenih Kosovelovih pesmi.

IGOR TUTA

DOLINČANI

ki delujejo v okviru dramske skupine Mladinskega krožka prihajajo z Nušičevim *Navadnim človekom* gostovat tudi na druge odre. In tako je tudi prav. Vložili so mnogo truda in dobre volje v pripravo za predstave, doma

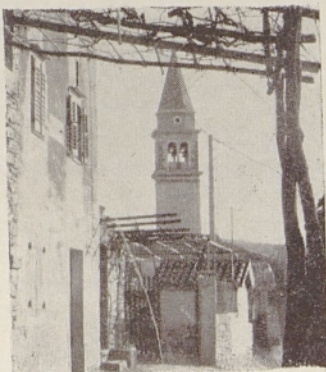

Prizor iz
»Navadnega
človeka«
na
dolinskem
odru

so vaščani igro zelo navdušeno sprejeli. Enak uspeh pa doživlja zdaj tudi na drugih odrih. Najprej so igrali v Eorštu, zadnjo nedeljo pa v Rojanu. Obakrat so zaigrali z velikim zanosom in čeprav je vabilo lepo vreme ljudi na sprehode, so vendar rajši prišli k predstavi. Dolinskim igralcem so izrazili vsi gledalci mnogo priznanja.

Upamo, da bodo gostovali še tudi na drugih odrih, saj nekaj nedelj bo še vedno možno imeti predstave, dokler nas pomladno vreme povsem ne prevzame in zvabi v naravo.

Z.

SLOVENSKI VEČER V MAČKOVLJAH

Na predvečer Marijinega oznanjenja je bil pri nas izredno lep *Slovenski večer*, posvečen našim očetom in materam ter primorski zemlji.

Pri nas je bil g. Bogomil Breclj in nam prikazoval v prelepah barvanih slikah življenje slovenske družine na Primorskem in lepoto naše zemlje. Slike je povezovala melodija naše narodne pesmi in šegava predavateljica beseda, polna veselih domisljic in rim. Posebej se je predavatelj ustavil pri žalostnih dogodkih, ki so se odigrali med prvo svetovno vojno v okolici Doberdoba. Toda zdrava slovenska družina, zvesta Bogu, narodu in domači zemlji, mora prerasti vse nesreče in biti naše upanje in veselje.

Na večeru sta učenca V. razreda domače ljudske šole Danijela Kos in Gabrijel Stefančič recitirala vsak po eno pesem v čast očetom in materam ter jim za njihov praznik poklonila šopek pomladnih rož. Nato sta ob spremljavi kitare zapela vsem mamicam v veselje: Mamica je kakor zarja...

Poleg staršev je na večeru bilo mnogo mladine, posebno fantov.

R.S.

Slovenski pirhi

OB DVAJSETLETNICI ODPORA

Dvajset let je že minulo, odkar so prenehale tuliti sirene, znanilke letalskih napadov, odkar so se ponovno po ulicah zasvetile luči, odkar je utihnila poslednja brzostrelka. Za dober del držav sovпада ta spomin z izgonom zadnjih okupatorskih čet, s povratkom svojcev, ki so preživelih strahote koncentracijskih taborišč in z vzpostavitvijo novih, demokratičnih oblasti. Mnogi lahko izpričajo, da so iz ruševin postavili novo stvarnost, dokažejo, da padle žrtve niso bile zaman, da so dokončno dosegli cilje — svobodo in enakopravnost na vseh področjih —, ki so si jih zastavili v trenutku organiziranja prvih odpor-niških gibanj.

Krvavi davek, ki smo ga plačali primorski Slovenci je bil sila težak, razumljivo je torej, da si po dvajsetih letih skušamo odgovoriti, ali se nam je posrečilo uresničiti program, s katerim in v obrambo katerega je slovenski narod vstal kot en mož proti zatiralcem.

Z nastopom fašizma se je pričela Kalvarija slovenskih Primorcev: ukinjene so bile naše šole, zagoreli so kulturni domovi, komaj štirinajstletni dečki so morali v konfinacijo, tržaški zaporj v ulici Coroneo so bili prepolni »zločincev«, katerih edina krivda je bila v tem, da so bili in so hoteli ostati Slovenci. Krivice in nasilstva so se večala iz dneva v dan, mladiči iz »Milizije« so pretepalj in pljuvali v obraz slovenskemu človeku ne glede na starost in spol. Iz dneva v dan se je večal upravičeni srd proti zatiralcem, pripravljaj se je odpor Slovencev proti tistim, ki so hoteli izbrisati slovensko besedo, slovensko tradicijo iz naše zemlje. Naša prva odpor-niška gibanja so se zaradi nestrpnosti iredentistov formirala že v času, ko v drugih pokrajinah Italije še ni bilo čutiti nikakršnega odpora proti diktatorju. Zatorej letos lahko slavimo 40. in ne 20. obletnico splošnega narodnega odpora. Naš odpor je bil zgolj narodnoobrambni, borba za svobodo in vsesplošno enakopravnost, v katero se še nista vmešala ideologija in politična razdvojenost.

Toda po dvajsetih letih, po zmagi, ko smo bili prepričani, da je tudi za trpeči slovenski narod napočila ura svobode, se moramo še vedno spraševati, ali smo dosegli bistvo tega, za kar so padli naši fantje in možje. Borili smo se za obstanek na svoji zemlji, proti potujčevanju, za slovenski jezik. Ali je lahko ponosna slovenska mati, ki je za sodelovanje pri odporu prejela odlikovanje v italijanščini?

Po dvajsetih letih sicer ni več življenjske nevarnosti za posameznika, obstaja pa še stalna nevarnost za celotno narodno telo, potujčevanje se ne izvršuje z nasiljem, pač pa po pravni poti, polagoma, toda uničujoče, morda še bolj od takrat, ko so nas s silo gonili z naše zemlje. Slovensčina je še vedno neenakopravni jezik tako na Tržaškem kot na Goriškem, da zamolčimo najžalostnejši položaj beneških Slovencev, katerih položaj se po dvajsetih letih demokratičnega upravljanja ni bistveno spremenil.

Cilja še nismo dosegli; bistvo odpora: osvoboditev in enakopravnost sta še daleč pred nami. Z italijanskimi zastavami, z govori in proslavami, ki jih pripravljajo neslovenske odpor-niške organizacije ne bomo počastili spomina žrtev, ki niso padle za abstraktno idejo svobode, pač pa za konkretno svobodo slovenskega naroda na Primorskem.

SASA RUDOLF

KAM PO KONČANIH VIŠJIH ŠOLAH

Kakor je že znano, imamo Slovenci v Italiji dve učiteljski, dva klasična liceja, en znanstven licej in eno trgovsko akademijo. Na klasičnem liceju si dijaki pridobijo le splošno, ne pa strokovno izobrazbo, vendar imajo možnost, da se udeležijo državnih natečajev za uradniško karijero ali se vpišejo na vse univerzitetne fakultete, razen na tako imenovani Magistero, ki je rezerviran za absolvente učiteljskih.

Isto velja za absolvente znanstvenega liceja, katerim sta nedostopni edinole fakulteti za književnost in za filozofijo.

Absolventi učiteljska so že usposobljeni za poučevanje na osnovnih šolah. Njihova strokovna izobrazba je zaključena po štirih letih učenja. Učiteljska diploma daje možnost za udeležbo natečajev državnih namerščenec. Učitelji lahko nadaljujejo študij na univerzi ter si pridobijo doktorat iz književnosti, modernih jezikov in iz pedagogike.

Absolventi trgovske akademije pa se lahko zaposlijo kot privatni ali državni uradniki ali pa se vpišejo na fakulteto ekonomskih in trgovskih ved, na Orientalski zavod v Neaplju in na fakulteto statističnih in demografskih ved.

V Italiji so še druge vrste višjih srednjih šol, ki omogočajo vstop na univerzo, in sicer: Tehnični agrarni zavod, Tehnična pomorska šola in Tehnični zavod za geometre, radiotehnike in elektrotehnike.

Starše in dijake pa gotovo zanima tudi sedanji ustroj italijanske univerze; čeprav ni naš namen, da bi o tem vprašanju danes podrobneje razpravljali, je vendar potrebno, da vsaj omenimo najbolj obiskovane fakultete.

Agrarna fakulteta, fakulteta ekonomskih in trgovskih ved, farmaceutika, fizika, matematika, pravo, veterina, biološke vede, beletristika, filozofija, jeziki, geološke vede, politične vede, statistične in demografske vede — vse fakultete — zahtevajo štiriletni študijski tečaj.

Petletni študij zahtevajo: arhitektura, kemija in inženirski študij; šestletni študij pa medicina in kirurgija.

Skupni stroški za knjige na posameznih fakultetah znašajo od 100.000 do 400.000 lir; univerzitetne takse pa od 150.000 do 450.000 lir za celotni študij. Treba je vendar predvidevati, na osnovi dolgoletnega izkustva, da se univerzitetni študij podaljša za nekaj let in so zato tudi stroški primerno večji. Takse in knjige niso edini stroški, ki obremenjujejo starše in dijake. Njim moramo še dodati stroške za vzdrževanje, za obleke, prevoz in stanovanje, končno tudi stroške za razvedrilo, ki je mladini tudi potrebno za psihično uravnovešeno.

Po površnem računu bi lahko ugotovili, da stane danes študij na italijanskih univerzah od tri do sedem milijonov lir glede na izbiro fakultete. Res, da je to lepa vsota denarja, vendar je znano, da sta tudi primerna kultura in izobrazba najdragocenejši kapital, zlasti če našim otrokom nudi možnost, da se uveljavijo v družbi v skladu s svojo sposobnostjo in nagnjenjem.

Moramo pa si biti na jasnem, da se taki stroški pogosto ne obrestujejo. Večkrat se namreč dogaja, da veliko število študentov ne dokonča svojega študija, ker so pozneje odkrili, da so si izbrali napačno pot, ali pa niso imeli dovolj sredstev na razpolago za nadaljevanje študija. Taki »falirani« študentje se ne morejo zlahkoto vključiti v družbeno aktivno življenje in predstavljajo danes že resen socialni problem. Res, da dobivajo študentje v zadnjem času državne štipendije, vendar moramo misliti, da so te podpore vezane na določeni učni uspeh, tako da ta denarni vir ni zanesljiv.

Nov družbeni razvoj, tehnični napredek, večje zahteve po visoki kvalifikaciji na vsakem družbenem področju, nove specializacije, vse to je ustvarilo danes velike probleme, katerim ni več kos tradicionalen ustroj današnjih univerz. Posebna komisija prosvetnega ministrstva je s temeljito razpravo, podprto z izčrpnim statističnim gradivom, opozorila javnost na nujnost preosnove današnje italijanske univerze, ki je že pol stoletja ostala neizpremenjena in zato ni več v skladu s sodobnimi družbenimi zahtevami. Iz te razprave navajamo en sam primer, ki pa je značilen: v desetletju 1951-61 se je v Italiji število diplomiranih tehnikov in inženirjev povečalo za 0,5 odst., dočim je industrijska proizvodnja narasla za 10 odst. V bližnji bodočnosti se bo občutila potreba zlasti po absolventih kemije, fizike in biologije. Na drugi strani ne smemo pozabiti, da komaj polovica študentov, ki se vpišejo na univerzo, redno dokonča svoj študij. Da bi našli izhodišče iz te absurdne situacije, je ministrska komisija predlagala, naj bi se študij na univerzi razdelil na tri stopnje: prva stopnja bi nudila diplomu tehnično-strokovnega značaja in bi jo študent dosegel po dveh ali treh letih učenja na posebnih zavodih, ki bi bili v sklopu univerze; druga stopnja bi omogočila dosego doktorata po nadaljnjih dveh letih izobraževanja; tretja stopnja bi nudila visoko kvalifikacijo. Iz vrst najbolj kvalificiranih absolventov bi univerza črpala tudi svoj učni kader. Ta predlog, o katerem morajo seveda izreči sodbo še parlamentarne komisije, je precej primeren, saj bi taka reforma rešila v precejšnji meri vprašanje študentov, ki niso dokončali svojega študija, vendar pa imajo že dovolj strokovne izobrazbe, da bi se vključili v delavni proces. Tako bi imeli v bližnji bodočnosti tri stopnje študijskih naslovov: diploma, ki bi usposabljala za izvajanje nekaterih poklicev kot n.pr. trgovski tehnik, arhivist, socialni asistent, dopisnik v tujih jezikih, psihološki izvedenec, učitelj risanja na srednjih šolah in podobno, 2) doktorat, ki bi usposabljal za zahtevnejše poklice, n. pr. za zdravnika, inženirja, profesorja itd.; 3) višja stopnja doktorata, ki bi usposabljal za znanstveno raziskovanje in za proučevanje na univerzah. Te reforme ne bodo seveda prišle v poštev za letošnje maturante, pač pa se mlajšim letnikom obetajo še velike novosti na najvišjem šolskem področju.

EGIDIJ KOSUTA

- 1.IV. *Vzgojitelj v zadregi*, veseloigra v 3. dejanjih. Napisal Giov. Giraud, prevedel Martin Jevnikar;
- 8.IV. *Inkvizicija*, drama Diega Fabrijaja, prevod Lojze Berce.
- 15.IV. *Obsodili so Kristusa*, drama v 4. dejanjih, napisal Branko Rozman.
- 22.IV. *Izbiranje žrtev*, radiska drama Rolfa Schroerjaja, prevod Ivan Savli.

NEDELJSKE PONOVIITVE:

- 4.IV. *Hiša v parku*, detektivska zgodba v 3. dejanjih. Napisal G. Romualdi, prevod M. Javornik.
- 11.IV. *Življenje je sen*, drama v 3. dejanjih. Napisal Calderon de la Barca, prevod Martin Jevnikar.
- 18.IV. *Ograd*, rad. dramatizacija Jalnove povesti. Dramatiziral Joško Lukeš.

NAJMLAJSIM RADIJSKI ODER IGRA:

- 4.IV. *Vnuk brez dedka*, napisal M. Matošec.
- 11.IV. *O dečku, ki je našel svojo srečo*, po Krištofu Šmidtu pričela Ana Pelan.
- 18.IV. *Zvonovi se vračajo*, napisala Mara Kalan.
- 25.IV. *Otroka Kapitana Grantaja*, napisal Jules Verne, dramtizerala Desa Kraševc.

PRAZNIČNE ODDAJE:

- 16.IV. ob 15,30 *Pasijon po sv. Janezu*.
- 17.IV. *Spokornik*, starokrščanska legenda, napisal Niko Kuret.
- 19.IV. ob 11,15: *Čarobni studenec*, napisal Edvard Martinuzzi.
ob 15,30: *Ubogo moje pametno dete*, veseloigra v 3. dejanjih. Napisal Konfino, prevod Lelja Rehar.
- 25.IV. *Ce je to človek...*, rad. drama, Napisal Primo Levi, prevedel Martin Jevnikar.
- 13.IV. ob 20,35 v okviru Kulturnih odmevov razgovor z režiserjem in dramaturgom Mirkom Mahničem o pasjonskih igrah.
- 18.IV. ob 18,20: *Velika noč v besedi, melodiji in poeziji* (Jože Peterlin).
- 19.IV. ob 9,30: Rado Bednarik: *Velikonočni ponedeljek v Landarski jami*.

Arijske litanije

Milijoni med riževimi polji, džunglami in močvirji, v gorah in pri morjih: milijoni trpeč za košček svojega življenja, dokler ne odidejo s smrtjo: milijoni, in zdaj jim hočejo odvzeti zadnjo skodelico svete svobode. Usmili se, Jezus!

Kakor ovce so, s slepimi pastirji, ki ne vidijo volkov, pomešanih s čredo. Mi smo psi, a nas je premalo, z ovčjo kožo našemljeni nas kličejo volkove. Kakor v oni prastari pravljici — lovci ob strani mirno pišejo zgodovino. Usmili se, Jezus!

Spet z drugega stališča šepetano: bogataši se čutijo božjo usodo. Revežev ni nihče učil do včeraj, da moč svobode leži v rokah in ne srcu. Štiri in dvajset ur prepozno, se zdi, da iščejo zdravilnih zelišč za Napredek. Usmili se, Jezus!

Z drugega položaja gledano: tisti, ki Tebe ne poznajo, Bog svobode, milijoni, Gospod, ne vedno, kaj si jim vse podaril na tem skrivnostnem planetu. Blizu si, milijoni pa Te najdejo v božjastnem Mohamedu, ali pa v Budinem mrtvem nasmehu.

Usmili se!

Ne vemo, koliko jih moli koliko žrtvuje v našem zaledju. (Neodvisnih celin in obočij ni, vse je nekako Eno, odkar si Ti človek.) Zadnja beseda Tvoja je. V večno-svobodnem Svetu sta prošnja in žrtev kot dolar. Usmili se, Jezus!

Milijoni z očmi za lepoto in ustnicami za pesem, in s srcem ljubezni; kot mi, kot mi, lahnó različne barve. V seznamu volkov so zapisani drugače: toliko mišic za toliko ur komúne; koliko koščkov mesa za živino v polarnem poletju?

Usmili se!

Včeraj — danes in jutri, kako hitro minejo; skoraj nevidno tkó zgodovino. Z naših daljnovzhodnih otokov rosa roma v nebo in dim cigaret in tovarn. Smeh se ziblje v brezskrbnih borih, začetek smeha. Kako težko je misliti na potres in — náte, Jezus.

K. V., Tokio

DEKLE V KROGU ŽIVLJENJA

3.

Do zdaj smo razmišljale o dekletovi mladosti, o srečanju s fantom, o notranji moči in nemoči, mislile smo na lep zakon, ki si ga moremo in moramo pripraviti. Lahko pa se zgodi, da ostanemo tudi same. Iz tega ali drugega razloga. Posvetimo še temu nekaj misli.

Dekliška problematika leži v tem, da zna dekleta pravilno usmeriti svoj materinski čut in sicer: bodisi v fizično materinstvo v okviru zgleđno krščanske družine, bodisi v duhovno v okviru karitativnega, človekoljubnega udejstvovanja. Za to pa ji je potrebna temeljita priprava v obliki gospodinjske in pedagoške vzgoje, ki jo bo potrebovala neposredno v svoji družini ali bo z njo posredno koristila drugim družinam.

Osnovni predpogoj za vsako dekleta pa je, da si pridobi *sebi primerno strokovno, poklicno izobrazbo*, ki ji bo dajala v življenju potrebno materialno in moralno oporo; pravo zadoščenje in zatorej veselje do dela in življenja. Največja skrb staršev in samega dekleta mora biti, da se po obvezni šolski izobrazbi dekleta strokovno usposobi za določen poklic, do katerega čuti veselje in za katerega obstaja možnost zaposlitve. Nikakor pa, da se zgolj iz zaslužkaželjnosti zaposli kot nekvalificirana delovna moč v industriji, trgovini in podobno, češ, saj se bo tako pozneje poročila. Prvič to ni gotovo, drugič je to mehanično delo ne bo zadovoljilo in bo iskala izhoda v poroki za vsako ceno, tudi brez ljubezni, zgolj iz ekonomskega interesa, da si zagotovi eksistenco. A tu se zamenja le manjše zlo z večjim. Iz tega vidimo, kako usodno važno je, da ima vsako dekleta svoj poklic, ki naj bo res ženski. To pomeni poklic, ki odgovarja ženski naravi in jo izpopolnjuje ter osrečuje. To so strokovni poklici, ki nekako *dopolnjujejo* življenjski poklic dekleta, in služijo nalogam materinstva, in gospodinjstva. Sem štejejo poklici učiteljice, otroške ali bolniške negovalke, gospodinjske strokovnjakinje, pa tudi šivilje, pletilje, frizerke. Slednji so še bolj primerni, ker jih pozneje kot poročena žena lahko opravlja doma, nekako vzporedno s svojim družinskim delom. Sicer pa ostaja eno osrednjih osnovnih vprašanj, kako naj poročena žena vskladi svoj življenjski poklic - družino s svojim strokovnim, ženskim poklicem.

Za dekleta je važno, da si pridobi primeren strokovni poklic, ki ji bo zagotovil eksistenco in jo zadovoljil. Vzporedno naj se pripravi na svoj življenjski poklic, materinstvo. A prav strokovni poklic, ji bo omogočal po božjem navdihu svobodno izbrati med fizičnim materinstvom med družino ali med duhovnim, z izvrševanjem laičnega apostolata ob svojem poklicu. Vsekakor bo na ta način živela svoje življenje v vsej polnosti, v srečo sebi in bližnjim ter v čast božjo — kar je naš namen in cilj!

Nekatera dekleta se ne čutijo poklicane za zakon, temveč za samsko življenje, za duhovno materinstvo. Nekateri se temu posvete prav poklicno tako kot vzgojiteljice, zdravnice, bolničarke, socialne asistentke; skrat-

ka delajo na področjih, ki zahtevajo posebni materinski čut, dobrotljivost in razumevanje. Druge pa opravljajo karitativno delo v svojem prostem času kot dopolnitev svojega poklica. Prvo je sicer primeren poklic, ki daje materialno in moralno oporo - zadoščenje v življenju. Zaposlitev žensk je pa zlasti v industriji dostikrat zanje premehanična in premonotona, zato izvenpoklicno, karitativno delo tudi nje same obogati, izpopolni in osreči. Saj, kaj je lepšega in večja sreča kot osrečevati druge!

In za to je toliko možnosti in načinov! Potrebno je le srce in iznajdljivost. Ozirimo se v svojo bližnjo okolico in takoj bomo našle hvaležno področje dela. Samo koliko otrok je potrebnih varstva in razvedrila, medtem, ko so matere zaposlene, in to v vasi kakor tudi v mestu. Dekleta bi lahko te otroke ob določenih urah nadzirala, jih vozila na sprehode ali izlete ob nedeljah, jim pomagala pri učenju, zlasti jim pomagala pri slovenščini z branjem naših knjig in podobno. Poleti bi jih lahko vozila na kopanje in podobno. Pri vsem tem bi sama duhovno bogatela in rasla. Starejše, zlasti učiteljice in zdravnice, bi mogle veliko koristiti s strokovnimi nasveti materam in družinam. (Dekleta same naj bi skrbele za lastno samoizobrazbo v raznih kulturnih krožkih, s prirejanjem strokovnih in splošno kulturnih predavanj in sestankov, *kjer naj bi zlasti same sodelovale*.)

Dalje je v naši okolici veliko ostarelih, zapuščenih in bolnih. Obiščimo jih, dajmo jim besedo utehe in upanja poleg materialne pomoči. V ta namen pripravimo zlasti za praznike posebne zbirke. Sicer že obstajajo posebna društva (Vincencijeva konferenca in dr.) a lahko podzvamemo tudi kakšno lastno pobudo. Hvalevredne bi bile tudi akcije za olepšanje domače vasi, kar bi zelo povzdignilo naše podeželje. Naši domovi so znotraj še dokaj urejeni, a zunanje lice je pogosto nadvse žalostno. Dekleta naj goje vrtove, cvetje in pesem na vasi, in vesela bo njih mladost. Spodbudimo tudi naše družine za resnično družinsko praznovanje praznikov, kjer naj bi se zbrala vsa družina. Dalje so odprta vprašanja tudi za ženo, ki zadevajo javno življenje naroda in sodelovanje.

Vsekakor, dekleta, ki še ni poročena ima, lahko dovolj bogato področje udejstvovanja za osrečevanje drugih in preko njih sebe. Saj sreča je po naše tako lepo izražena v: srečati se s sočlovekom, z njegovimi željami in potrebami. V osrečevanju drugih more dekleta najti polnost življenja, tako premaga občutek osamelosti, nekoristnosti ali dolgočasja. To niso »histerične stare tete«, temveč sproščena dekleta ali ženske, notranje uravnotežene, ki nosijo žar in toplino med ta mrzli svet. To vedo, da je tajna sreče: »Zgodi se tvoja volja« a ne kot resignacija, temveč kot zavestno, sproščeno sodelovanje po najboljši vesti in vednosti. Zakon sreče pa je v dajanju bolj kot v sprejemanju.

NEKAJ O DANAŠNJI MLADINI

Ob tem naslovu pričakujete mogoče ostro besedo starega, plesnivega govornika, besedo, ki spada v vzgojne oddaje na radiu in v tiste knjige, ki imajo kot večno nedoseženi cilj poboljšanje mladine. Ne bojte se, v teh vrsticah ne boste našli ničesar takega. Saj jih ne piše nekdo, ki pozna mladino le od daleč, nekdo, ki je že pozabil na probleme, s katerimi se mladina srečuje. Ne! Piše jih mlad človek, ki ve, da predstavlja s svojimi sovrstniki osnovo za nadaljnje življenje, osnovo za tisti svet, s katerim sanjajo tisti, ki so že oddali svoj delež, obenem pa čuti neko nezadovoljstvo nad samim seboj, neko odtujenost od drugih, ki so ravno tako mladi, ki imajo mogoče iste probleme kot on. Mogoče? Gotovo jih imajo, a vendar je pot do njih neznana.

Prepričana sem, da sama nisem tak čudak, kot včasih mislim. »Prezrela si za svoja leta,« mi pravijo. Mogoče pogrešajo brezskrbni smeh na mojem obrazu, mogoče moderno popevko na mojih ustnicah, mogoče kriminalko v moji roki. Sama ne vem, ali sem vse to že zaprla v predal preteklosti, ali pa si nisem nikoli nadela te maske. Vsekakor pa sem prepričana, da, če jo snamemo komurkoli izmed nas, najdemo pod vsem naše bistvo, ki gotovo ni tako anonimno in pusto kot skorja, ki nas obdaja.

Pred nekaj dnevi mi je človek, ki sem ga tistega dne spoznala na neki zabavi, rekel: »Spočetka nisem mislil, da si tako živahno dekle!« Nisem se začudila njegovim besedam, kajti tistega dne sem bila res preko mere razposajena. Ko sem mu odvrnila, da je razposajenost večkrat le pisana vaza, v katero za nekaj ur skriješ samega sebe, mi je dejal: »Drugi te morajo ceniti za to, kar si, in ne za to, kar se delaš, da si.«

Zadele so me njegove besede. Koliko ljudi me ceni za to, kar sem? In koliko ljudi jaz cenim za to, kar so?

Ali se vam ne zdi, da se mi mladi ljudje premalo poznajo? Ali ne varamo s svojimi zbadljivkami na vse, kar je resnega in nekaj vrednega, samo sebe in druge? Smejemo se prijatelju, ki doživlja krizo, in pri tem pozabljam, da smo prejšnjo noč iz istega vzroka slabo spali. Smejemo se prijatelju, ki je objavil nekaj pesmi, in pozabljam na tiste, ki tičijo v naši miznici. Smejemo se celo tistemu, ki javno zatrjuje, da ljubi Prešerna, in pozabljam, koliko utehe so nam že dale

pesnikove besede, mogoče prav tiste, katerim se spakujemo in jih prosto spreminjamo.

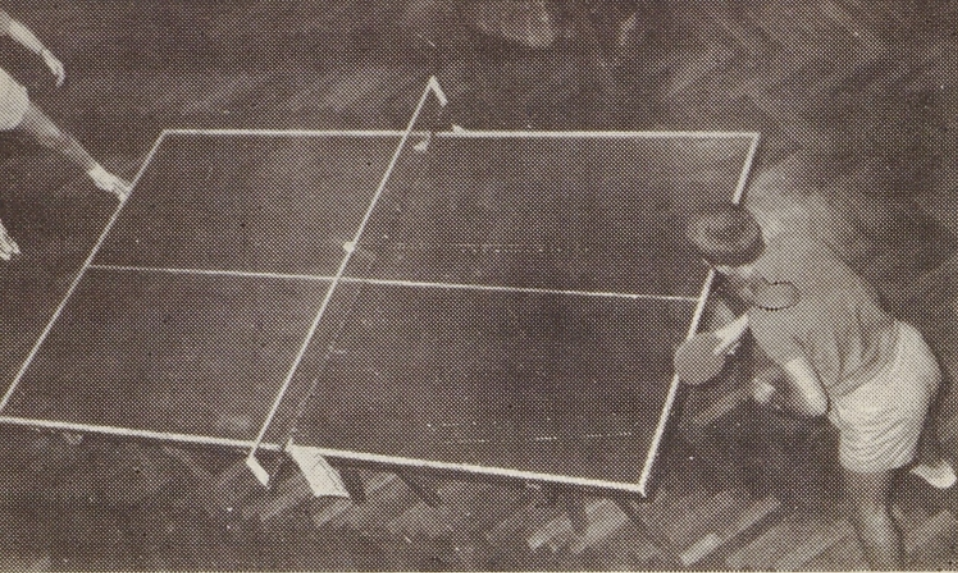
Taki smo na zunaj in take nas vidijo. Zato se ne smemo čuditi profesorjem, ki obstanejo ob tistih naših nalogah, ki so bolj iskrene, pri katerih mogoče pozabimo, da jih pišemo v šolski zvezek in ne v dnevnik. In ravno tako obstanejo ob tistih verzih, ki jih objavljamo pod psevdonimi zato, da bi drugi ne vedeli, kdo jih je napisal. Očitajo nam, da smo pesimisti in tega pesimizma ne morejo vskladiti z našim smehom.

Ali sploh sami vemo, kaj smo? Ali ni vse naše početje le iskanje človeka, ki je v nas? Toda mogoče se ne bomo na ta način našli nikoli, kajti podzavestno smo zgrešili način iskanja.

Vrgli so nas v ta pozunanjeni svet in nihče nam ne zna neke vrednote pokazati kot take. Okoli nas je toliko smernic, da sami ne vemo, katere naj se oprimemo. Krenemo po prvi poti in ko nas ta razočara, se spet vrnemo na križišče in čakamo, kajti bojimo se nadaljnjih razočaranj. Nismo pesimisti, vsaj večina ne. Toda nismo niti kopica nasmejanih in brezskrbnih obrazov. V resnici smo mogoče le preveliki realisti. Vidimo zelo veliko, tudi tisto, česar bi ne smeli videti in drugi mislijo, da ne vidimo. Tudi kritični znamo biti, in to je eden izmed vzrokov razočaranj in neuravnovešenosti.

Toda vzroki niso samo v nas samih, v strahu pred našim bistvom, vzroki so tudi zunaj. Kljub vsemu smo zelo občutljivi in vsaka beseda pusti v nas neko sled. Še tako nedolžna zafrkacija odraslega človeka je lahko pest blata, ki pomaže naš svetli ideal. Nismo mladina brez idealov, mladina, ki neodgovorno živi iz dneva v dan, temveč le mladina, kateri hočejo odvzeti vse, kar ji pomaga živeti, mladina, ki bi se rada sprostila in povedala, kdo je in kaj misli, a jo pri tem ovirajo gruče ljudi, ki njeni razumevanja žejni besedi odgovarjajo z ostro kritiko, ki jo označuje za nestramno, nehvaležno...

Toda odvrgli bomo vse ovire; notranje in zunanje, in spregovorili bomo. Toda takrat ne bomo več mi, takrat bodo govorili odrasli ljudje, ki so preživeli mladost in vse njene muhe, ljudje, ki so že pozabili, da se more sanjati z odprtimi očmi, čeprav vemo, da so sanje zapisane uničenju.

LJUBLJANA
15. - 25. APRILA

PRIZORISČE NAPETIH DVO-
BOJEV ZA ZELENO MIZO

SPENT - SVETOVNO PRVENSTVO

Aprila letos bo na sporedu v Ljubljani 28. svetovno prvenstvo v namiznem tenisu. Ze dolgo so v teku natančne priprave, da bi ta športna manifestacija, za katero vlada povsod izredno zanimanje, čim bolj uspela.

Namizni tenis je šport, ki žal pri nas v Trstu in sploh v Italiji ne uživa velike popularnosti. V sklopu CO-NI-ja obstaja sicer italijanska namiznoteniška zveza (G.I. Te.T.) z nad 200 včlanjenimi klubi in s 4000 aktivnimi atleti, vendar so na tekmovanjih gledavci precej redki, pa tudi časopisi, radio in televizija so skopi v poročilih o turnirjih.

Drugod je slika precej drugačna. Ze v bližnji Ljubljani je na primer nekaj normalnega, če 5000 ljudi z zanimanjem sledi igri za zeleno mizo sredi polne dvorane in navija za svojega atleta. Isto se dogaja v Zahodni Nemčiji, na Svedskem, v Angliji, v Romuniji, da ne govorim o vzhodnih državah (Kitajska, Japonska), kjer je namizni tenis naravnost nacionalni šport. Seveda gojijo v teh državah moderni namizni tenis, ki je zares lep, privlačen in navdušujoč šport. V njem pridejo do izraza vse vrline atletov: gibčnost, refleksi, atletska tradicija, koncentracija, taktika in z njo nadarjenost posameznega igravca.

V Italiji ni imel doslej velikega uspeha, ker ga še vedno preveč poznajo kot ping-pong, kratkočasno igro za otroke. Toda pravi namizni tenis je vse kaj drugega kot navadno potiskanje žogice čez mrežo z ene strani mize na drugo. Namizni tenis je absolutno zahteven šport, ki terja od igravca ogromno tehničnega znanja, resen in sistematičen trening, dobre živce in koncentracijo pri igri. Kdor v to ne verjame, naj skoči letos v Ljubljano na mednarodno svetovno srečanje in se bo o tem na lastne oči prepričal.

Tekmovanje bo v nalašč za to prvenstvo zgrajeni dvorani, dolgi 100 metrov, iz samega stekla in jekla, v parku Tivoli. Zgradbo grade strokovnjaki, da bo stavba res od az slovenske gradbene umetnosti.

Stavba bo s posebno umetno steno razdeljena na dva dela, tako da bodo lahko istočasno na eni strani

igrali namizni tenis, na drugi pa na primer hokej na ledu, čigar svetovno prvenstvo bo prav tako letos v Ljubljani.

Sploh bo palača lahko služila za 16 različnih športov.

Ze letošnje svetovno namizno-teniško prvenstvo je doslej prijavljenih 48 moških in 33 ženskih ekip. Za moški single je vpisanih 253 atletov za ženski pa 147 posameznic. Vsega skupaj je zaenkrat za SPENT prijavljenih 538 udeležencev. Akreditiranih novinarjev je 213 in 111 redakcij iz 15 držav. Televizijske prenose je prijavilo 5 držav, vendar je pričakovati, da se bo za radijski prenos število držav znatno povečalo.

Zdaj pa nekoliko o ekipah, ki nas najbolj zanimajo:

Jugoslavijo bodo zastopali naslednji predstavniki: Moški: Markovič, Korpa, Vecko, Hrbud in Surbek. Ženske: Pirc, Anič, Ječmenica, Lučič.

Poleg teh bo nastopilo še 11 moških in 12 ženskih jugoslovanskih atletov.

Italija pa bo nastopila v naslednji postavi: Galli, Winderling, Durazzano, Tosetto, Muzio in Molina. Od žensk pa Radice, Galli, Mugnoz in Taddia.

V primeru, da bi večkratni italijanski prvak, sedaj že 35-letni Giuseppe Molina odstopil, je zveza sporočila S.Z. Bor, da bo na svetovnem prvenstvu njegovo mesto prevzel tržaški atlet Boris Košuta. Ne bi hoteli sicer italijanske namizno-teniške zveze kritizirati, ugotovimo pa lahko, da je reprezentanco sestavila brez dobrega in sprejemljivega kriterija. Sploh ni bilo kakega izločilnega turnirja, na katerem bi se vsi najboljši atleti Italije potegovali za nastop v državnem predstavnštvu. Imena so enostavno določili. Tudi niso vzeli v poštev mladih sil, ki bi sčasoma z mednarodnimi skušnjami lahko dvignili raven namiznega tenisa v Italiji.

Kdo pa so favoriti za Ljubljano? Brez dvoma Kitajci in Japonci, od Evropejcev pa Švedi in Jugoslovani. Borbe bodo zelo zagrizene in vsem ljubiteljem bele žogice je dana tokrat izredna priložnost, da si ogledajo vrhunske mojstre tega privlačnega športa.

EDI KOSUTA

SLOVO OD PATRA PREŠERNA

CIRIL ŽEBOT

Pokojni p. Prešeren in ljubljanski nadškof dr. Pogačnik
24. novembra 1963 v Rimu

Dne 7. marca je v dvainosemdesetem letu starosti umrl v Rimu pater Anton Prešeren, D.J., asistent generala jezuitskega reda, izreden slovenski mož iz rodu Franceta Prešerna in Antona Bonaventure Jegliča. Ker sem bil pokojnemu posebno blizu v najtežjih letih njegovega in našega življenja, bi rad položil na njegov grob venček osebnih spominov iz tistih dni.

Ko sem se ob petnajstletnici svojega odhoda iz Rima (skoraj do dneva) povrnil tja na obisk koncem avgusta 1962, patra Prešerna ni bilo v mestu. Bil je v poletni rezidenci jezuitske kurije v Frascatiju. Prijatelju Stefanu Faležu je naročil, da me pripelje tja.

Kljub letom (bil je blizu osemdeset takrat) se skorajda ni spremenil. Visok, raven, preprosto dostojanstven, bistro zavzet, iskreno prijazen, trdno zvest prijatelj svojim prijateljem. Sprehajali smo se po razsežnih vrtovih poletne kurije in kramljali kot smo bili vajeni v naših skupnih rimskih letih 1943-47. Le zapovrstje vprašanj in novic je tokrat bilo daljše, a zato manj obdano s trenutnimi težavami in nujnimi problemi. Čez čas smo stopili v hišo in sedli v sprejemnico. Gospod pater (tako smo ga mi vedno nagovarjali brez pridevnika »prečastiti«) je poklical brata oskrbnika in ga smehljaje in vprašaje poprosil (ne naročil) za steklenico posebno redkega rdečega vina. Bila je zares dobra kapljica. Počasi smo jo srkali in nadaljevali razgovor. Ko je vino izteklo, je pater predlagal, da se vrne mo na vrt, čez katerega se je medtem vlegel, osezujoči večer z albanskega gričevja.

Pater naju je peljal v gornji del vrta na gozdnatem pobočju. Hodili smo, kramljali in postajali. Gospodu patru se ta večer ni mudilo. Zopet in zopet je načel nova vprašanja, prožil nove misli, svežil stare spomine... Kako me je v jeseni 1943 skrnil v celico doma duhovnih vaj na vrtu jezuitske kurije, kjer sem potem bival do osvoboditve Rima 4. junija 1944... kako je nama s pokojnim Jankom Kraljem pripravil posebni sprejem pri Piju XII., da sva mu mogla neposredno obrazložiti slovensko vojno tragedijo (in jaz še družinsko tragedijo očeta v Dachau-u)... kako je naju s Kraljem uvedel v zaupne stike z vrsto drugih osebnosti v Vatikanu in medvojnem Rimu... kako sva od pljučnice umirajočemu Janku Kralju, najboljšemu skupnemu prijatelju v tistih rimskih letih, ko so naši rahli upi v povojno slovensko svobodo postopno splahnevali v popolni nič, zatisnila oči v ledeno mrzli sobi rimske bolnišnice... kako me je peljal h kardinalu Villeneuveu, ki je kot prvi severnoameriški cerkvenik nenadoma prispel v Rim v prvih dneh po osvoboditvi (in je potem nesel s seboj v London in Washington obširno spomenico s predlogi za svobodno rešitev slovenske usode)... kako me je sprijateljil z merodajnimi ljudmi junaške poljske divizije zavezniške osme armade... in vrsto drugih pomembnih dogodiljav in osebnih spominov iz tistih let: na kardinala Tisseranta, nadškofa Fogarja, »ambasadorja« Kotnika... in, končno, kako nam je on maševal, jaz pa mu ministriral, vsako nedeljo v kapelici slovenskih šolskih sester, kjer smo z Jankom Kraljem po maši posedali pri zajtrku kot redni gostje častite matere Terezije v posebni sobici gor-

njega hrama njihove rimske predstojniške hiše.

Končno naju je privedel do Marijine kapelice v boku hriba ob robu gozda z odprtim razledom na Rim. Skupno smo pomolili za vse kar nam je bilo na duši — za domači rod in zemljo, za naše družine, za rajne in žive prijatelje, za drug drugega in — za ponovno svidenje. Solza je zdrknila po patrovem licu. Rahlo me je prijel za roko, podzavestno sem klecnil na kolena in ga prosil za blagoslov.

»Bog z Vami in nami, gospod pater. Na svidenje!« »Bog daj,« je skoraj zadržano odvrnil pred vrtnimi vrati poletne kurije, kjer je stal in nama mahljaje odzdravljal dokler sem še mogel zaznavati njegovo visoko postavo izza okna počasi se pomikajočega Stefanovega avtomobila v smeri Večnega mesta. »Z Bogom, gospod pater... Z Bogom... Bog Vas ohrani...«

Ob zaključku vojne, ko je Slovenija pila že drugo zvrhano kupo neobranljivega trpljenja brezprimerne zgodovinske žalostne, ki je začela aprila 1941, je bil pater Prešeren edini svobodni Slovenec na pomembnem položaju širokega mednarodnega obsega in narodnega pomena. Njegov položaj ni bil političen ali diplomatski. Bilo je visoko mesto v središču Cerkve na višku njenega moralnega vpliva v moderni zgodovini človeške borbe za ohranitev in obnove svobode, ko je bila Evropa na tleh. Tako je bilo dejansko priznanje njegove osebne pomembnosti, da je pater Prešeren na tem vodilnem položaju (najožjega sodelavca in svetovalca jezuitskemu generalu) kljub svoji visoki starosti ostal do dneva svoje smrti.

VECDIMENZIONALNA MURNOVA LIRIKA

V svetno politiko držav in strank se pater Prešeren ni mešal. Svojo rodno zemljo in narod je ljubil in branil, ker sta mu dala življenje in rast in ker je kot prepričan kristjan in izobraženi teolog vedel preko vsakega dvoma, da nadnarava more in mora graditi le na naravi, in narava je Slovence v dolgi zgodovini izoblikovala v samobitno ljudsko občestvo, čigar nadaljnji naravni razvoj in nadnaravna rast bosta potrebovala enako osnovno mero samovlade kot jo ohranjajo in zahtevajo vse druge zgodovinsko in kulturno samostojne narodne enote na svetu. Zato nas je gospod pater imel posebno rad, ker je naša zgodnja mladostna odločitev za osnovno slovensko državno samovlado, vključno vsej naši brezmoči, nerodnosti in zanesenosti, po patrovem naravnem čutu in krščanskem verovanju v svojem bistvu bila edina pravilna. V TEM se je pater Prešeren »politično« tako globoko razlikoval od politično »vodilnih« poedincev starejših slovenskih generacij, NE pa po tem, da bi on bil »Stražar« (kot nekateri še danes po krivem ali nemarnem imenujejo vse pionirje slovenskega državnega spoznanja in hotenja). Vsi tisti, ki so patra Prešerna zares poznali dobro vedo, da on ni bil ne »Stražar«, ne »klerikalec«, ne pripadnik katerekoli take ali drugačne strankarsko-politične, narodno-politične, niti ne kulturno-politične organizacije ali skupine. Pater Prešeren je bil Slovenec, kristjan, duhovnik in član osrednjega vodstva jezuitskega reda, samo to, a vse to z izredno doslednostjo in neomahljivo požrtvovalnostjo.

Pater Prešeren je bil človek v najbolj naravnem in najbolj svetniškem pomenu tega pojma. Samo on sam, Bog, in pa prizadeti poedinci vedo, koliko je on dobrega hotel in storil svojemu bližnjemu, ki je našel pot do njegove vedno odprte celice, posebno v letih najhujše stiske.

Vpliven, razumevajoč, pomagajoč, zaupajoč, nikoli sovražen, nikdar obupajoč. Med malimi narodi, ki so dosti in dolgo trpeli vseh vrst pomanjkanja in ponižanja, so tako vpopolnjene osebnosti zelo, zelo redke, skoraj čudežne.

Blagoslovljen sem bil s srečo, da sem v svojih mladih in mlajših letih bil deležen ozkih odnosov in resničnega prijateljstva treh velikih Slovencev: Profesorja Ehrlicha, doktorja Korošca in patra Prešerna. Moje osebno merilo veličine pokojnega »gospoda patra« je v tem, da me je njegova osebnost prevzela s podobno silo kot me je pred njim, deset let mlajšega, zavzela izrednost profesorja Ehrlicha in doktorja Korošca.

Zgodovina se ne povrača. A vzgledi velikih mož ostajajo važni činitelji bodočnosti. Daj Bog, da bi bodoči rodovi na slovenski zemlji v osrčju prenovljene Evrope dali iz sebe še kaj mož Koroščevega, Ehrlichovega in Prešernovega kova. Brez takih bo slovenska bodočnost ostala težka in negotova.

Ciril Žebot, Washington

Spet sem prebiral tiho, v glavnem žalostno liriko našega Josipa Murna Aleksandrova in spet sem zaslutil, kako zunanje, površno — in skorajda brez širšega javnega obravnavanja — je slovenska literarna zgodovina — to pomeni tri, štiri prizadevna imena — ovrednotila in oštevilčila, katalogizirala in enciklopedizirala naše slovenske literarne umetnike. Tako velja za Murna, da je pesnik žitnih polj in kmečke idilike, in šele zadnji čas nekoliko dvomi v te Prijateljve veze. Nedvomno je sicer res, da je Murn čist lirik in da, mlad, kot je umrl — takorekoč v cvetu mladosti, na pragu življenja, ni popeljal svoje lirike v neko posebno poglobljenost, umirjenost in dozorelost.

Treba pa je upoštevati dejstvo, da je Murnova nedozorelost v nekaterih pesmih samo navidezna. Pri Murnu se namreč princip poetike starejših realstov (Aškerca ali Gregorčiča) ruši in na mesto ustaljenih metričnih oblik stopa bolj ali manj izrazito svoboden ritem. Murnov najzrelejši, že neepigonski nazor o liriki je torej v nesoglasju s starim formalističnim pojmovanjem. Če Murnove pesmi analiziramo s pomočjo starih metričnih metod, moramo ugotoviti, da Murn ne upošteva formalnih metričnih pravil. V znani pesmi Pomladanska romanca, ki poje o prihodu pomladi — viteza sv. Jurija, za čemer pa se skriva še neki globlji problem, kot bomo takoj videli, nas more zbotiti že prva kitica. Vsi verzi sploh nimajo enakega števila zlogov. Pa tudi drugače ni nobenega reda. Prva vrstica je jambski verz z anapestično formo v sredini, druga je čisti trohejski verz, tretja trohejski verz z daktilsko formo v sredini, četrta je čista jambska vrsta, peta se začne s trohejem in zaključuje z daktilskimi oblikami. Tudi rime izginjajo, v 21. in 22. verzu ne gre več za pravo rimo (svoboda, priroda), saj nosilna vokala rime o nimata iste kvalitete, prvi je širok, drugi ozek. Murn je končno sam poudarjal, da je on, kar se oblike tiče, popolnoma prost. V takem odnosu do poetike je Murn izrazito moderen in sodi brez nadaljnega v slovensko moderno, po svoji subtilni turborni tematiki pa je za današnji čas celo najmodernejši in njegov pomen stalno raste v škodo njegovih dveh pesniških tovarišev Župančiča in Ketteja.

Razkroj realistične poetike, ki ga lahko zasledujemo v metriki njegove poezije, se kaže tudi v kompozicijah njegove pesmi, ki so večkrat navidezno neizdelane in ohlapne: a prav v tem se skriva njihova neprisljnost in svojskost. Predvsem pa se je postavil v primerah na popolnoma novo stališče.

Pomladi v Pomladanski romanci, ki ji je za motiv praznik sv. Jurija (24. aprila), ne opisuje statično in opisno, temveč plastično in dinamič-

no. Sv. Jurij je na ljudskih pratikah prikazan kot vitez, ki z mečem prebada zmaja in s tem rešuje devico Marjeto. Pesnik je prikazal ta motiv simbolično, kot zmago pomladanskega življenja nad ukročeno zimo, pomlad pa je podal, v samosvojih primerah, saj pravi v drugi kitici pomladanske romane:

prekrvave liše,
zmajeve liše,
žene že cvetni maj,

Nanaša pa se ta prelepa konstatacija na pojem zmaj, o katerem pesnik govori v prejšnjih vrsticah. Pomlad, vezana v rimi odvisnih elementov zmaj — gaj (bila kača ta zima zmaj), raste že v sami zimi, saj cvete iz zimskih, zmajevih ran. Tudi ljudski pregovor pravi o sv. Valentinu: Sv. Valentin ima ključ od korenin. Pomlad povezuje pesnik z osebnostjo sv. Jurija, kakor si jo predstavlja preprosto ljudstvo. Dejanje svetega Jurija, ponovno rojevanje vedno latentnih živih moči iz omrtvele narave, povezuje pesnik z Jurjevimi dnevi, da potem v četrti in zadnji kitici da pesmi kozmične dimenzije. V obliki parabole nam namreč v zadnji kitici razloži višji smoter prej opisanega Jurijevega delovanja. Pesnik tu na dualističen način razmejuje boj in prepletanje dveh protisil: teme in svetlobe. Sveti Jurij postane simbol božje svobode in življenja in moči in prirode, tema pa je le zimski zmaj. Popolnoma nepravilno bi torej bilo v Pomladanski romanci iskati le folkloristično pesem. V bistvu gre predvsem za svojevrstno osebno pesnikovo doživetje pomladi, ki ga pesnik spretno ogrinja v plašč ljudskih šeg, ki pa jih takoj prerašča v višji nadsmisel. Težišče pesmi je na svojevrstni alegoriji o pomladi, kot zmagovalki nad temo — zlom. Folkloristične posebnosti slovenske zemlje sicer ostajajo ob tem v pesmi pričujoče, vendar ne tvorijo osnovnega problema pesmi.

Podobno je s pesmijo Sentjanžvo, ki ji je za osnovo praznik sv. Janeza Krstnika (24. junija). Pesnik je v pesmi na eni strani ponazoril trajanje ene same in že zato izredne noči, na drugi strani pa je še podčrtal izrednost te noči. Sveti Janez stopi v center dogajanja čudežne noči (kresnice iz lesov se dvigajo, studenci tiho sen pregibljejo, kot v sanjah praproti se zibljejo). Celotni praznik je ena sama nežna pesnikova impresija poltne narave, združena v podtonu s težkim, melanholičnim pesnikovim hrepenenjem po neznanem. Veliko nenavadnih primer in nenavadnih čustvenih obratov je še v drugih Murnovih pesmih (Ko dobrane se mrače. Želja po nevesti Prišel je čas krog božiča, Pesem o ajdi itd.). Dinamični pristop k naravi ga povezuje s predhodnikom Jenkom, saj pravi ta v Obrazih:

Vstala je narava
ter se giblje živa...

Enega izmed vrhov Murnovega ustvarjanja predstavlja pesem Vlaha. Z barvo vokalov in posrečeno ono-

patopojijo je znal Murn poglobiti občutje pesmi in ji dati samosvoj, nad vse turoben, mučen značaj. Sploh udarja v svet bolnega, umirajočega Murna čedalje več mračnih elementov, ki pa niso v neskladju z njegovo naravno subtilno liriko. V pesmi Pa ne pojdem prek poljan (je v poljani črni vran, je v poljani noč in dan.). Se že jasno kaže primarna misel na bližnjo smrt, polna neizprosne in neskončne osamljenosti v svetu. V zadnji kritiki doživlja tragična vizija grotesken obraz:

Ah, v tujini bodem pal,
vran oči mi izkljuval,
krakal bo, ne žaloval.

Murnova pesem Balada je že mrtvaška agonija (kot se je izrazil Prijatelj) na smrt bolnega pesnika. V njej se je grenko pošalil z jetičnim sosedom, s katerim je stavil pet mandeljnov, kdo bo prej umrl:

Meni ni tudi nič kaj lahko,
pa da bi skoro mi že bilo.

Takrat potrkam, Damijan, ti
na zid,
takrat bom mandeljnov in
življenja sit.

Ta trpka poezija sijajno niansiranih detajlov in impresij zadobiva enkratne primere, vredne velikega pesnika; pri Murnu ga zardi, dan krvavi, šotori so veseli, zima prihaja v cokljah in kožuhi, sneg naletava v srce, bori in smreke čakajo kakor zeleni lovci, krčme šume kakor panji, z dekletom bi se igral kakor veter z drobno travo (ne glede na to, da razen nekaj krhkih zapisov Murn ljubezenske poezije pravzaprav ne pozna). Obrabljeni epiteti so redki, ima pa nove: mehko zvonjenje, cveteč čas itd. V pesmi uvaja cvetlice, spreten je tudi v načinovnih prislovih. Njegove barve so mehke, prelivajoče se, kot Ljubljansko polje, iz katerega je izšel. Njegovo izražanje pa je senzitivno do preobčutljivosti, kar spomnimo se na Pesem o ajdi: ajda diši kakor od krvi gorka bela grud in upira rdeče oči v svet kakor golob.

Še danes nismo spoznali našega pesnika Murna. Z njim je tako kot z vrsto drugih velikih slovenskih mož. Komaj, da smo odkrili Prešerna in Cankarja, pa še ta sila enostransko. Njuna veličastna eshatološka moč, njuna neizpodbitna transcendenčno-mistična lestev v globlje, nezemeljsko, nerealistično dojetje našega sveta je ostala neobdelana! Kako dolgo bomo tako neduhovito stopicali naprej? Cena globinskega Simona Jenka bo morala rasti nad ostale realistične pesnike, od površinskih, Levstika do Aškerca in Gregorčiča. Tavčar in Kersnik sta že davno prerasla črno belo romantično površino Jurčiča; o tem bo morala temeljito spregovoriti literarna zgodovina. In Kosovela bomo morali šele odkriti: kdo je že podrobneje razčlenjeval njegovo Tragedijo na oceanu, ki je prava kozmologija duha, silna idealistična pesnitev, velika paralela sodobnim evropskim duhovom kot so Eliot, Saint John Perce ali Seferis?! Pozabili smo tudi na našega vizionarja Balantiča, ki je umrl v

pobitem taboru, a je nedvomno eden največjih slovenskih pesnikov sploh.

O Preglju toliko, da govorimo, pa je po umetniški moči daleč presegel Finžgarja, a tudi ekspresioniste sodobnike. In tu ob robu: še več pisateljev smo imeli, ki jih moramo šele odkriti. Mencingerjev Abadon je roman evropskega formata, kdo danes to ve, kdo si danes to sploh upa trditi? Mencingerjeve sanjske blodnje odlično napovedujejo sedanjo jugoslovansko stvarnost in zlovešč proces sodobne duhovne izmalichenosti. Bila je seveda še tudi vrsta drugih, o katerih bomo morali spregovoriti. In ne nazadnje, na novo bomo morali ovrednotiti subtilno liriko nedoseženega hrepenenja po primarnem in elementarno preprostem Josipa Murna Aleksandrova.

Nedvomno čuti umetnik, ki išče, povezano med svojim trodimenzionalnim zemeljskim bivanjem in svetovi, ki nam šele dajejo pravi smisel bivanja. Murn je iskal in nam daroval vrsto pesmi, ki postajajo danes, ko bolje razumemo ogroženost pesnika v svetu, njegovo odtujenost in brezdomovinskost, a tudi njegovo tiho revolto do takega sveta, pravi novi svetovi, polni globin in eshatoloških iskanj (kako, da literarno eshatologijo tako slabo razumejo celo naši kristjani). Danes, ko postaja poezija znova vedno bolj subjektivna in nerealistična, da bi tembolj pokazala na nematerialne elemente sveta, ki jih moderni človek skoraj več ne vidi, da bi v samovoljni konstrukciji posebila nematerialne svetove, polne fantastike in poezije, pomeni tudi Murnova lirika hrepenenja po nedosegljivem, njegova lirika zlivanja z vero, pisana še sicer v konkretnem načinu, pomemben doprinos novemu. Medtem ko je bilo pri Cankarju in Župančiču poleg zavestnega boja za etičnega junaka tudi precej artizma, pri Ketteju pa izrazitejši estetski vodilni princip, je Murn živel v lepoti svoje notranje prirode, v svojem pristnem, pri Slovencih morda najpristnejšem lirizmu, ki pa ni enostranski in črno bel, temveč širok, večstopenski in podoživeti. Poznal je bistvo slovenskega naroda z njegovo religioznostjo in jo dvignil v nadnarodni, občečloveški pomen. Zato je današnji slovenski literarni situaciji, ki je v dobru meri ničeva, tako dragocen, tako zlat, tako potreben medtem ko je v svojih groteskno-turobnih in romantičnih vizijah in svoji brezkončni osamljenosti, zli pezi resničnih umetnikov, tako neskončno moderen. Je umetnik, gi bo vedno govoril ljudem, njegova poezija je za vsak čas, dokler smo Slovenci — in morda tudi ljudje.

Lev Detela

POLITIKA

Od zadnjega pregleda se je na političnem pozorišču marsikaj spremenilo. V notranjem italijanskem političnem življenju je treba omeniti, da se je vladno pregnetenje uspešno

zaključilo. Krize za sedaj ni. Socialisti, ki so vstopili v vlado v težkih gospodarskih razmerah, se pač ne morejo izmotati in sodelujejo dalje. Pa tudi ni velike izbire, s katerimi strankami bi sestavili novo vlado. Prej, preden se bo kaj važnejšega odločilo, bo treba bidedi, kako se bo gospodarsko stanje razvijalo.

SE ZMEROM VIETNAM!

Skrbi pa povzročajo mednarodni spori. Predvsem Vietnam. Grozi, da se vojna razširi še na druga področja daljnega vzhoda. Te spore podpihuje Kitajska, v nasprotju do Rusije. Danes Kitajska ne predstavlja velike nevarnosti vendar si bo že v nekaj letih tako izpopolnila svoje atomsko orožje, da bo postala nevarna. Takrat pa bo zadeva težavnejša.

PRIJATELJSKI ODNOSI

Sredi marca so obiskali našo deželo predstavniki slovenske republike. Po splošnih izjavah tako s strani slovenske delegacije, kot predstavnikov dežele Furlanija - Julijska Benečija, bodo odnosi med obema deželama postali še tesnejši in bolj prijateljski. Upajmo, da bo imela od tega zblizanja korist tudi slovenska manjšina. Zato ne smemo zanemarjati našega organiziranega življenja, ampak moramo z delom nadaljevati v našo korist in v korist bratskega sosedstva med narodi in državami. Slovenska skupnost, ki je edina politična predstavnic Slovencev v Italiji, si prizadeva, da bi s svojim delom pomagala prebivalstvu. To delo je pokazala v zadnjem času z zanimanjem za naftovod in za pravično odškodnino tistim slovenskim kmetom, ki jim bodo naprave napeljali po njihovem svetu. Na drugi strani skuša demokratizirati naše občinske uprave in obenem vzbuditi znova narodni ponos pri tistih Slovencih, ki so jih vključili v neslovenske stranke. Odras okrnitve narodnega čuta se je med drugim pokazal ob spustitvi pusta v Boljuncu, kjer je občina prispevala vsoto denarja za to prireditve, vendar na njej ni bilo slišati slovenske besede, kljub temu da je prebivalstvo občine izključno slovensko. To dela sramoto našim društvom.

KOROŠCEM VSE NASE PRIZNANJE

14. marca so bile na Koroškem deželne volitve. Po šestnajstih letih se je na te volitve prijavila tudi slovenska lista: Slovenska volivna skupnost. Predstavil jo je Koroški narodni svet, ki je katoliško usmerjen. Razlogi za samostojen nastop so jasni: Koroška dežela ni pri tlikih obljubah nikoli dala Slovincem najosnovnejših pravic; vtapljanje v drugih strankah ne rodi tistih sadov za narod, kakor jih ima samostojen nastop. Tak negativen primer so socialistično usmerjeni Slovenci, ki so se na istih volitvah pridružili avstrij-

skim socialistom. Če bi držali Slovenci skupaj, bi morda izvolili enega svojega lastnega predstavnika ki bi bil jezikec v razmerju med drugimi strankami. Tako pa po zaslugi socialistov Slovenci ne morejo poseči samostojno po svojem predstavniku v obrambo svojih lastnih koristi in pravic. Slovenska skupnost pa je kljub temu dosegla velik uspeh. Uspelo ji je dobiti 4272 glasov, torej mnogo več kot pri občinskih volitvah. To je dober znak. Primerjamo ga lahko samo z napredkom Slovenske skupnosti na Tržaškem in Goriškem. Svojim rojakom na Koroškem lahko samo čestitamo in jim želimo, da bi trdno vztrajali še naprej, do zmage, ki mora prej ali slej priti, če se človek bori za pravično stvar.

PRIPRAVA NA VOLITVE NA GORIŠKEM

Jeseni bodo po vsej verjetnosti upravne volitve na Goriškem, kjer se bodo obnavljali občinski sveti in pokrajinski svet. Druge italijanske stranke se že pripravljajo na tekmo, prirejajo shode, obnavljajo svoj aparat, sprejemajo mlade ljudi v svoje vrste, pregledujejo svoje programe itd. Tudi Slovenci, ki živimo na Goriškem ne smemo pozabiti na to pripravljalo delo. Okrepiti moramo svoje vrste v okviru Slovenske skupnosti, ki je že dokazala svojo življenjsko moč. Cilj Skupnosti bi moral biti, da pridejo vsaj tri slovenske občine tudi v slovenske roke in da ne ostanejo odvisne od drugih italijanskih vsedržavnih strank, ki imajo svoja vodstva daleč od naših stvarnih razmer in potreb. Združiti in pristopiti k Slovenski skupnosti bi morali tudi tisti Slovenci, ki do danes skeptično gledali na Slovensko skupnost. V njej je za vse pošteno misleče Slovence dovolj prostora in dovolj dela za naš obstoj. Glejmo v bodočnost in delajmo za to da bodo naše vrste čim krepkejše in čim bolj življenjske. Mladi ljudje skupaj! Slovenska skupnost naj se pomladi, kot je to storila na Tržaškem in s še večjim zagonom na Koroškem. Brez mladosti ni napredka in ni bodočnosti.

RAZSODBA

V preteklem mesecu je Ustavno sodišče v Rimu razsodilo o nekaterih ukrepah, ki jih je sprejel deželni svet. Med temi je tudi določba, po kateri sme predstavnik Slovenske skupnosti sestavljati samostojno skupino in s tem ni vezan na druge podobne skupine, ki imajo dovolj izvoljenih svetovavcev, da imajo lahko svojo lastno skupino. Proti tej odločitvi je protestirala vsa slovenska javnost, kajti s tem je zelo prizadeto delovanje izvoljenega slovenskega predstavnika. Svet Slovenske skupnosti je ob tej priliki sprejel resolucijo v kateri pravi, da je razsodba »krivična za slovensko etnično manjšino« posebnost še v primeri z drugimi narodnostnimi skupinami, ki žive v Italiji in ki uživajo

te pravice. Po drugi strani ista resolucija poudarja, da zaščita narodnostne manjšine pritiče tudi deželi, ki je bila ustanovljena tudi zaradi Slovencev, ki bivajo v teh krajih, in ki zaradi tega »bolj pozna potrebe ter probleme Slovencev, kakor osrednja vlada v Rimu, ki je doslej na tem področju prav malo naredila«.

F. M.

KNJIGE

ZBORNİK SVOBODNE SLOVENIJE ZA LETO 1965.

Slovenski izseljenci v Argentini so izdali že XVI. zbornik-koledar, ki obsega 368 strani, s planinsko priložbo pa 388 strani. Vsak bravec najde v zborniku, kar ga zanima. Kdor se zanima za našo neposredno preteklost, tega bodo pritegnile razprave, ki jih objavljajo dr. Milan Komar, dr. Andrej Filipič, dr. Ljubo Sirc, dr. Jože Jagodic, R. K., dr. Ludovik Puš, dr. Branko Pešelj, Roman Rus in dr. Tine Debeljak. Imena, ki so bolj ali manj znana v slovenskem javnem življenju na tem ali onem področju. Dr. Milan Komar razpravlja o pogojih za dialog, Filipič se dotika slovenske socialne in politične zgodovine v Sušteršič-Krekovi dobi. Sestavek je zanimiv in postavlja pokojnega J.E. Kreka v popolnoma drugo luč, kot ga je pa nedavno predstavil pokojni dekan Škerbec. Iz številne sporne literature z ene ali druge strani Sušteršičevih ali Krekovih pristašev si bodo bodoči rodovi vedno težje ustvarjali pravo sliko o dobi, ki jo obravnava ena ali druga stran. Dr. Ljubo Sirc nadaljuje s svojimi spomini iz težkega leta 1947, ko je stal pred procesom v Nagodetovi skupini. Za narodno zgodovino in osebo pok. škofa Rožmana je tehten prispevek dr. Jagodica o sodnem procesu proti pokojnemu škofu in drugim soobtožencem. Vse je sicer že bilo znano, le zagovor pokojnega škofa je tokrat javno objavljen. Zagovor je sestavljal pokojni škof na obtožbe, zaradi katerih je bil obsojen. Zagovor in pojasnila je škof poslal Sveti stolici. Sledi razprava R.K. o Katoliški Cerkvi in državni oblasti v Jugoslaviji. Iz razprave je razvidno, v kakšnem položaju je Cerkve v Jugoslaviji. O razvoju krščanske demokracije razpravlja dr. Puš, Branko Pešelj pa o pokojnem Vladku Mačku, Roman Rus o II. vaticanskem koncilu, Tine Debeljak pa se spominja pok. Ksaverja Meška.

Dolga je vrsta sodb o komunizmu, ki so jih napisali najrazličnejši ljudje iz vseh poklicev, raztreseni po skoraj vseh celinah. Iz vseh prispevkov si je lahko ustvariti komunistični nauk in njegovo uničujoče delo na vseh področjih.

Slede razni spomini o usodni dvajsetletnici komunistične zmage in poročila iz medvojnih let. Mnoga od teh poročil so si navzkriž in so precej osebno prikrojena, pač kakor je

kdo doživljal in si zamišljal čas, v katerem je viselo življenje na niti. Vrste se spomini vojakov, mobiliziranih v nemško vojsko, ujetnikov, mobilizirancev, preseljencev, dušnih pastirjev in slično. Iz mnogih prispevkov le preveč diha subjektivne sodbe in tudi opravičevanja in jih drugi tisk prinaša zopet v drugi luči, pa naj izhaja ta tisk v Južni Ameriki, ZDA in Kanadi, da o onem iz komunističnih virov ne govorimo. Pač tako: uspehi so last vseh in vsakega, krivde pa nikogar.

Zbornik še prinaša poročilo o uveljavljanju slovenske krvi v znanstvenem svetu po svetu.

Naj gre za zdravnike, profesorje in filozofe, vsi delajo čast Slovencem.

Posebno pozornost vzbujata prispevka gornikov Vojka Arka in Petra Skvarče, ki častno predstavljata gorništvu pod južnim križem.

Sledi še poglavje o razgledih po celinah, kjer žive Slovenci.

Zbornik je zanimiva knjiga, ki nam iz leta v leto prinaša prikaz slovenskega človeka, o njegovi žilavosti, pridnosti in sposobnosti.

Maks Šah

GLEDALIŠČE

Slovenski Klub je priredil debatni večer o repertoarju Slovenskega gledališča in nanj povabil gledališke kritike, kulturne delavce, časnikarje in občinstvo. Potem ko sta upravnik, prof. Ravbar in umetniški vodja, dr. Josip Tavčar razložila delo gledališča, sta navedla več težav, ki ovirajo delovanje ustanove.

Po teh uvodnih besedah so se oglasili kritiki in občinstvo ter so razvili vrsto kritičnih pomislov o dosedanji repertoarni politiki. Lahko rečemo, da ni bilo nikogar, ki bi dosedanjo smer in izbiro zagovarjal razen vodstva samega. Nekateri udeleženci so izrazili vse svoje ogorčenje nad izbiro in so zavrnili težave, ki so bile v začetku našete kot izgovor za slab repertoar.

Mislimo, da je debata izzvenela nekako v tele želje:

Gledališče mora postati gledališče slovenske manjšine in ne more igrati samo za neke redke snobiste dela, ki res manjšini ničesar ne povedo. Da je neko delo doživelo uspeh v Parizu, s tem še ni rečeno, da je tudi za nas. Tam je več gledališč, tu je eno samo gledališče; če je res slovensko, naj igra vsako sezono tudi dramska dela iz slovenske klasične literature in naj jih ne bojkotira, kot da jih ni. Kar igra, naj ima neko etično osnovo, naj vpliva neko vero v življenje tej manjšini, ne pa da jo vodi v brezup in obup s svojimi deli. Gledališče naj igra moralno neoporečna dela, da bo lahko prišla na predstave tudi mladina. Repertoar ne more mimo dolgih let, ko tržaški Slovenci niso imeli gledališča. Tisto vrzel naj izpolnijo lepe meščanske drame, ki jih v našem mestu še (Nadaljevanje na 3. strani platnic)

KONCERT ZBORA PROSEK-KONTOVEL

V soboto 27. marca je v Kulturnem domu nastopil s samostojnim koncertom moški pevski zbor s Proseka in Kontovela. Naj omenim, da je bil to prvi nastop kakega domačega zbora. Že s tega staliča je bil koncert pomemben.

V podrobno in strokovno ocenjevanje se zaradi pretesnega prostora ne bomo spuščali. Povejmo naj le, da nas je zbor prijetno presenetil, saj se od nastopa do nastopa izpopolnjuje in raste kvaliteta njegovega izvajanja.

Sine ira et studio — pa naj nam bosta dovoljeni dve kratki pripombi: Prvi del nas je kljub izrednemu kvalitetnemu petju v nečem motil: srbskih in hrvaških pesmi je bilo za spoznanje le preveč. Bile so sicer vse dobro izbrane, vendar bi ne bilo napačno, če bi vsaj nekatere peli v slovenščini ali pa kar izpustili.

Druga pripomba: Tu in tam je bila izgovorjava — tu mislim seveda na vokale — nekoliko netočna. Tu di v tem naj se zbor izpopolni.

Ti skromni pripombi pa naj ne zasenčita lepega vtisa, ki smo ga odnesli s koncerta. Pevcem je treba priznati izredno požrtvovalnost in ljubezen do petja, kar je v današnjih časih že nekaj vzglednega, če že ne junaškega, posebno še če pomislimo, da so pevci zbora Prosek-Kontovel v glavnem sami delavci. Trdo delo jim ni ubilo ljubezni do slovenske pesmi in besede. Zaradi vsega tega zasluži zbor ob svojem nastopu vse priznanje in čestitke.

Drago Stoka

DIALOG

(Nadaljevanje s 45. strani)

rediti, mora biti učljiv in ponižen. To pa človeškemu duhu ne prija. Drža pri dialogu pomeni, da je udeležencem pri srcu resnica, da hočejo res spoznati, kaj misli sogovornik, kako gleda na stvari, kakšni so njegovi razlogi in kakšno podlago imajo.

2) Dialog je izrazito umsko opravilo, to je iskanje smisla v dvoje »dia-logos« — v razgovoru in medsebojni miselni izmenjavi. Brez tega je dialog le kulturno višje stoječ klepet.

3) Dialog je izrazito »antireifikatorsko« dejanje in se torej more vršiti le med osebami, ne med stvarmi. Za besedami in mislimi stoji človek, zato je dialog umsko srečanje ljudi. Dialog teži k srečanju človeka s človekom.

4) V dialogu smo postavljeni pred vprašanje pristnosti in nepristnosti. Pristen človek ne govori tjavdan, ne ponavlja modne in aktualne fraze, se ne prepušča brezosebni tokovi, ampak s svojim govorjenjem izraža lastno osebno doživeto izku-

stvo. Samo med takimi ljudmi je mogoč dialog.

5) Dialog terja dokajšnjo mero širokosrčnosti, zahteva globoka in široka srca, ki znajo živeti ne le v svojem malem, lahko obvladljivem krogu, ampak se zmorejo, ne da bi zapustili svoje, iskreno udeleževati problemov vedno širših krogov ljudi.

6) Širokosrčnost je v zvezi s pogumom. Brez srčnosti ni širokosrčnosti. Zato širokosrčnost ne izključuje borbivosti, ampak jo predpostavlja. Širokosrčnost pa še ni napačna miroљubnost in ohlapna dobrohotnost.

7) Kaj pa bo če izbruhne mir? Mir je lahko bolj zamotan kot vojna in pogosto ga ljudje teže prenašajo. Laže se je spriti kot pa potrpeљljivo debatirati. Kdor bi mislil, da je vzdrževanje miru manj utrudljivo kot vojna, bi se zelo motil. Isto velja za dialog. Dialog je težji in bolj zamotan, kot pa ostra polemika. Brez potrpeљljivosti dialoga splotih ni.

Maks Šah

GLEDALIŠČE

(Nadaljevanje s 60. strani)

nismo videli prav zaradi tega, ker gledališča nismo vedno imeli. Ljubljanska drama naj gostuje z najboljšimi deli, toda tudi ta dela naj bodo etična, ne pa, da bodo še stopnjevala nihilizem tukajšnjega repertoarja. Ali ne bi lahko gostovala s kakim domačim delom? Enako skrb je treba posvetiti izbiri opere, s katero bo baje gostovalo ljubljansko gledališče v kratkem. Če želi biti gledališče res gledališče vseh tržaških Slovencev, kakor pravi, potem morajo biti v vodstvu ljudje z različnim svetovno nazornim gledanjem, postati mora ustanova, kot je na primer šola. Če bo v naprej dobivalo podporo države, je toliko bolj ta zahteva upravičena. Če tega gledališče ne bo izvedlo, potem bo veljalo še naprej kot gledališče ene same stranke.

Videli bomo, ali je bila ta debata koristna in se bo kaj spremenilo, ali je bila dana samo možnost povedati kritiko, ostalo bo pa vse pri starem.

Zadnja predstava gledališča je bila drama Uga Bettija »Usad na severni postaji«. Drama je eno tistih resnih gledaliških del, ki je prestopilo meje tialje in so ga odigrali na mnogih evropskih odrih z velikim uspehom. Morda ga manj izobraženi gledavec ne bo povsem razumel, vendar je dal predstavi režiser Branko Gombač izredno enotno stilno podobo in izluščil smiselne poudarke. Gotovo je bila to najlepša predstava v tej sezoni. Zaradi številnih igravcev je bilo treba seči tudi po pomožnih, a prav režiserjeva zasluga je, da je tudi to zelo skrbno ujel v celotno igro.

Ljubljansko mestno gledališče pa je gostovalo z Brechtovo ljudsko igro

»Gospod Puntila in njegov hlapec Mattia«.

Brechtov Gospod Puntila je igra velikega gospodarja, veseljaka in posestnika. Ob njega je postavil hlapca Mattija in tako lahko razvil ves svoj nazor o razmerju brezskrbnega gospodarja do podložnika. Zgodba je dolga in prekinjena samo z enim odmorom. Je dosti zanimiva, vendar ne toliko, da bi opravičevala dolžino. Zdi se, da bi mogel režiser posebno prvi del z nekaj črtami strniti dejanje in bi s tem pridobil na koncentraciji dejanja in na pozornosti gledavca.

V ostalem je režiser Janez Vrhunc prijetno razpletel dejanje in ga poživljal z glasbenimi in pevskimi vložki. Milan Butina mu je zamislil prostor s preprostimi predmeti in s slikami na ozadju, ki so kot na filmskem platnu ponazarjale kraj dogajanja. Režija sicer ni težila za kako stilno enotnostjo, saj je prehajala iz izrazito naturalističnih rekvizitov na simbolične izraze. V tako razvlečeni zgodbi seveda ni računati na posebno stilno izbruseno in fineso.

Teža igre sloni na Puntili, ki ga igra Vladimir Srkbinšek. On tudi iz celotnega ansambla izstopi kot vrhunski igravec. V svoji izraznosti stopnjuje igro od pijanosti do treznosti gospodarja, od skrbnosti očeta do sproščene razigranosti in gibčnosti. Avtor je pisal igro za Puntila in če je ta ne bi tako igral kot jo je Skrbinšek, bi predstava prav gotovo ostala brez učinka. A celo tako dobra igravčeva igra počasi utruja.

J. P.

Sporočila uredništva

Vsem sodelavcem, bravcem in prijateljem revije želimo veselo in lepo pomlad, srečne in blagoslovljene velikonočne praznike.

Majska številka bo izšla za 1. maj. Lepo prosimo prispevke do 15. aprila!

Mnogo stroškov imamo s svojim osrednjim sedežem v ulici Donizetti. Ta »naš dom« služi organizacijam sa seje in zborovanja, stalno pa se zbira v njem tudi mladina. Lepo prosimo, da bi nam pomagali vzdrževati te prostore s svojimi denarnimi prispevki.

Tudi MLADIKA Vam bo hvaležna za vsak še tako majhen denarni prispevek, ki ga boste poleg naročnine poslali v Tiskovni sklad.

Za Tiskovni sklad Mladike so darovali: N. N. Trbiž 5000 lir, Knjižice 1000 lir, N. N. iz Boršta 1000 lir, Pertot L. Nabrežina 1000 lir. Mnogi so pri poravnavi naročnine zaokrožili vsoto navzgor kot dar. Vsem najlepša zahvala.

Za Naš dom v ulici Donizetti: Vodopivec Felicita lir 2000. Podpirajte naš dom, dolg je še vedno precejšen.

Za dobro voljo

Na vlaku, V oddelku za nekadivce je kontrolor opazil gospoda, ki je imel pipo v ustih.

»V tem oddelku ni dovoljeno kaditi.«

»Saj ne kadim« odvrne potnik.

»Saj imate pipo v ustih.«

»Lep razlog« — se razburi potnik, »saj imam tudi noge v čevljih, pa zato še ne hodim.«

☆

Miha sreča Franceljna in opazi, da nosi žalni trak.

»Kako to,« ga vpraša, »ti je umrl kak sorodnik?«

»Da.«

»Bližnji ali daljni?«

»Daljnji,« vzdihne Francelj, »je bil že tri leta v Avstraliji.«

☆

Goethejeva mati je bila zelo simpatična in inteligentna ženska. Ko je zbolela na smrt, ni hotela, da bi njena okolica to vedela. Tako se je zgodilo, da so jo neki prijatelji prav tedaj povabili na večerjo. Opravičila se je, češ: »Ta večer pa prav ne morem, ker me smrt zadržuje doma.«

☆

Upnik pride k dolžniku, ko ta ravno obira ocvrto piško.

»No hvalabogu, da ti gre vendar le dobro, tako mi boš lahko vrnil dolg.«

»Žal, nikakor ne morem, nimam niti pare.«

»Kako pa da si lahko privoščiš takole večerjo?«

»A, tole piško misliš? Bil sem prisiljen zaklati jo, ker je prav nisem mogel več preživljati.«

☆

Pri Lušinovih so obesili na vrata roza pentljo. Punčko imajo. Soseda pride častitat in vpraša malega Tončka, če je zadovoljen, ker ima sestričo.

»O ja,« pravi Tonček, »še bolj bi pa bil, če bi imel bratca.«

»Pa prosim mamo, naj jo zamenja za fantka.«

»Bi bilo dobro, da« — pravi Tonček, »samo ne verjamem, da bi jo hoteli zamenjati, ker jo že štiri dni rabimo.«

Kupec: »Pa je ta obleka res vsa iz čiste volne?«

Prodajavec: »Ne bom lagal: gumbi so iz kosti.«

»Veš, draga,« reče ženi, »mislim, da je naš Sašek prevzel vso mojo inteligenco.«

»Bo že tako, dragi,« reče žena, »ker jaz svojo še imam.«

NOVE SLOVENSKE KNJIGE

Grafenauer:	Zgodovina slovenskega naroda I.	Lit. 1900
Pirjevec:	Ivan Cankar in evropska literatura	Lit. 3000
D. Cvetko:	Jacobus Gallus Carniolus	Lit. 3000
F. Avčin:	Kjer tišina šepeta	Lit. 1000
I. Minatti:	Bolečina nedoživetega	Lit. 900

DOBITE JIH V tržaški knjigarni

TRST - ULICA SV. FRANČIŠKA 20 - TELEFON 61-729

R I M Slovenski **Hotel „Bled“** ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

R O M A

Via S. Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Bližu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TRST - ul. Carducci 15 - Tel. 29656

TVRDKA

Kerže

USTANOVljena LETA 1888

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA, tel. 20122

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

TRGOVINA JESTVIN

J. ŠKABAR

OPČINE - Narodna ul. 42 - Tel. 221-026

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA L. 600.000.000 - VPLAČANIH L. 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED